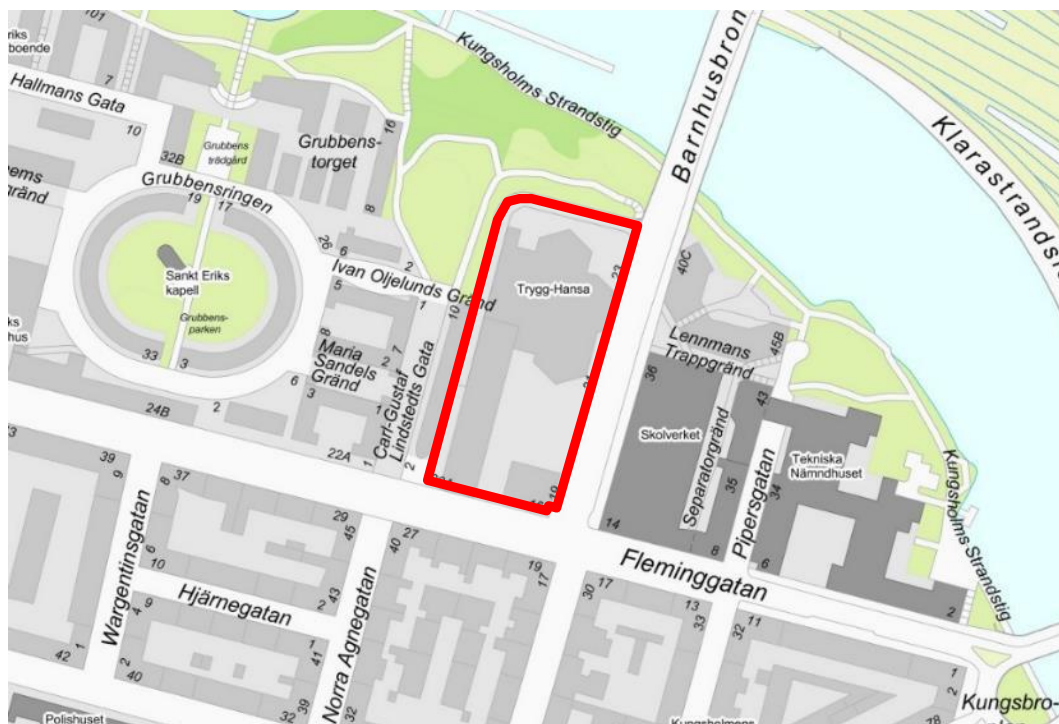

Planbeskrivning

Detaljplan för Brädstapeln 13 och 16 i stadsdelen Kungsholmen, Dp 2009-04274

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Sammanfattning

Planens syfte är att möjliggöra en utveckling av den redan etablerade kontorsverksamheten i kvarteret samt att värna den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden. Ett vidare syfte är att stärka områdets urbana karaktär genom att tillföra fler arbetsplatser och handel och genom att integrera platsen med stadsmiljön. Detaljplanen syftar även till att pröva ett tillägg med kvalitativ och innovativ arkitektur utförd med respekt för den befintliga anläggningen och med tydliga referenser till denna.

Planen ger möjlighet att uppföra en påbyggnad på två till tre våningar på det befintliga höga kontorshuset och innebär en ökning av bruttoarea (BTA) ovan mark på ca 8 000 m². Påbyggnaden rymmer ca 13 000 m² BTA, och förutsätter att man river i huvudsak tekniska utrymmen samt kontorsutrymmen på taket på ca 5000 m². Användningen föreslås vara kontor och centrumändamål med möjlighet till parkering i våningar under mark. Påbyggnaden planeras innehålla kontor och en restaurang.

Förslaget har en skulptural utformning som bryter av mot det befintliga kontorshusets arkitektur. Anläggningens läge och synlighet från många håll i staden ställer krav på att påbyggnaden ska utföras med hög kvalitet i material och omsorg om detaljer. För att säkerställa detta har ett kvalitets- och gestaltungsprogram tagits fram som komplement till planhandlingarna.

Huvuddelen av gården och den befintliga paviljongbyggnaden i planområdets sydöstra del föreslås fortsatt finnas kvar i befintligt skick. Den så kallade norra gården, som idag är nedsänkt, höjs upp till strax över gatunivån för att bättre integrera anläggningen med stadsmiljön och öka tryggheten på platsen. Bottenvåningarna närmast Fleminggatan ska innehålla publika lokaler.

Byggnaderna och gården förses med skyddsbestämmelser och rivningsförbud och de befintliga byggnaderna bekräftas.

Konsekvenser

Planen bedöms kunna tillföra området urbana kvaliteter som i dagsläget är bristande på platsen. Volymhantering och gestaltning, upprustade gårdsytor, publika lokaler i kvarterets bottenvåningar och stärkta kopplingar mellan planområdet och stadsmiljön bedöms utgöra ett värdefullt bidrag till stadsbilden och gatulivet.

Förslaget kommer att påverka stadsbilden genom att påbyggnaden kommer att vara synlig från flera håll och blir ett landmärke

för östra Kungsholmen. Föreslagen påbyggnad innebär en skalförskjutning på Kungsholmen, och kommer att påverka byggnadens läsbarhet och stadens siluett.

En antikvarisk konsekvensanalys har tagits fram, och i denna konstateras att relativt stora negativa konsekvenser för kulturvärden uppstår för den befintliga bebyggelsen i kvarteret, främst genom volymtillägget. För närmiljön blir de negativa konsekvenserna små till måttliga. För riksintresset för kulturmiljö påverkas en rad aspekter, konsekvenserna bedöms därför sammantaget bli måttliga negativa.

Miljöbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL eller MB att en miljöbedömning behöver göras.

Preliminär tidplan

Utställning 2	4:e kvartalet 2017
Antagande Stadsbyggnadsnämnden	1:a kvartalet 2018

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Konsekvenser	2
Miljöbedömning	3
Preliminär tidplan.....	3
Inledning	5
Handlingar	5
Planens syfte och huvuddrag	6
Plandata	7
Tidigare ställningstaganden	7
Förutsättningar	11
Grönområden	11
Geotekniska förhållanden.....	11
Hydrologiska förhållanden	12
Befintlig bebyggelse	12
Kultuhistoriskt värdefull miljö	17
Kommersiell service	20
Gator och trafik	20
Teknisk försörjning	21
Störningar och risker	22
Planförslag	23
Stadsbild	23
Närområdet.....	24
Påbyggnad på Skeppet och Muttrarna.....	25
Paviljongen	30
Utemiljöer	31
Kultuhistoriskt värdefulla byggnader och områden	33
Gestaltungsprinciper	36
Förändringar utanför planområdet.....	38
Gator och trafik	39
Teknisk försörjning	42
Hållbarhetsmål.....	43
Konsekvenser	44
Behovsbedömning	44
Miljökvalitetsnormer för vatten.....	44
Miljökvalitetsnormer för utomhusluft.....	44
Stadsbild och kultuhistoriskt värdefull bebyggelse.....	45
Störningar och risker	53
Preliminär tidplan	55

Inledning

Handlingar

Planhandlingar

Planförslaget består av plankarta med bestämmelser. Där höjder förekommer redovisas dessa i höjdsystemet RH2000. Till planen hör denna planbeskrivning och en genomförandebeskrivning. Detaljplanearbetet startade före 1 maj 2011 och planhandlingarna är därför upprättade enligt ÄPBL 1987:10.

Kvalitets- och gestaltningsprogram

Parallellt med planhandlingarna har ett kvalitets- och gestaltningsprogram tagits fram med avsikt att fastlägga den ambitionsnivå som staden och byggherrarna gemensamt enats om. Kvalitets- och gestaltningsprogrammet ska vara utgångspunkt och ge vägledning vid bygglovsprövning.

Utredningar

Utredningar som tagits fram under planarbetet är

- Konsekvensbeskrivning kulturmiljö och stadsbild (Tyréns 2016-09-16, rev. 2017-10-11)
- Antikvariskt underlag, Trygg-Hansahuset, Brädstapeln 13, 15, 16 (Per Nelson Byggnadsvårdsbyrå 2009-10-26)
- Kompletterande kulturmiljöunderlag Trygg-Hansahuset, Brädstapeln 16 (Tyréns 2014-11-17)
- Kompletterande kulturmiljöunderlag Brädstapeln 13 (Tyréns 2015-01-07)
- Antikvarisk konsekvensbeskrivning, Brädstapeln 16 Retailprojekt (Tyréns 2016-04-08)
- Brädstapeln 13 och 16 – bevarande- och skyddsvärda delar (Tyréns 2016-05-18)
- Dagvattenutredning kvarteret Brädstapeln (Geoveta 2017-10-18)
- PM Bullerpåverkan på befintliga bostäder (ÅF 2016-06-17, reviderad 2017-10-11)
- PM Bergutredning Fleminggatan 18 (Spijkerman Berg- och Sprängteknik AB 2015-05-11)
- Kv. Brädstapeln Trafikutredning för detaljplan (Sweco 2016-06-17, rev. 2017-10-18)
- Kv. Brädstapeln Trafikutredning för handelsplan (Sweco 2016-06-17)
- Utredning avfallshantering (Urban Earth Consulting 2016-05-08, rev. 2017-09-06)
- Solstudier (Equator 2016-07-06, reviderade 2017-08-23)

- PM Bedömning av luftföroreningssituationen för år 2020 för tillbyggnad av fastigheten Brädstapeln i Stockholm (SLB-analys 2016-04-12)
- Länsstyrelsens inventering av miljöförorenade områden, bilaga till underrättelse 2013-06-10 (Idnr: 128340)

Medverkande

Planhandlingarna har upprättats av Monika Rudenska och Stefan Modig, stadsplanerare, Stockholms stadsbyggnadskontor i samråd med Mikael Andersson Ståhl, stadsbyggnadskontorets bygglovsavdelning, Monica Almquist, exploateringskontoret och Björn de Maré, lantmäterimyndigheten.

Planens syfte och huvuddrag

Planens syfte är att möjliggöra en utveckling av den redan etablerade kontorsverksamheten i kvarteret samt att värna den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden. Ett vidare syfte är att stärka områdets urbana karaktär genom att tillföra fler arbetsplatser och handel och genom att integrera platsen med stadsmiljön. Detaljplanen syftar även till att pröva ett tillägg med kvalitativ och innovativ arkitektur utförd med respekt för den befintliga anläggningen och med tydliga referenser till denna.

Planen ger möjlighet att uppföra en påbyggnad på två till tre våningar på det befintliga höga kontorshuset och innebär en ökning av bruttoraeen (BTA) ovan mark på cirka 8 000 m². Påbyggnaden rymmer cirka 13 000 m² BTA, och förutsätter att man river tekniska utrymmen samt kontorsutrymmen på taket på cirka 5000 m². Användningen föreslås vara kontor och centrum-ändamål med möjlighet till parkering i våningar under mark. Påbyggnaden planeras innehålla kontor och en restaurang.

Förslaget har en skulptural utformning som bryter av mot det befintliga kontorshusets arkitektur. Anläggningens läge och synlighet från många håll i staden ställer krav på att påbyggnaden ska utföras med hög kvalitet i material och omsorg om detaljer. För att säkerställa detta har ett kvalitets- och gestaltungsprogram tagits fram som komplement till planhandlingarna.

Huvuddelen av gården och den befintliga paviljongbyggnaden i planområdets sydöstra del föreslås fortsatt finnas kvar i befintligt skick. Den så kallade norra gården, som idag är nedsänkt, höjs upp till strax över gatunivån för att bättre integrera anläggningen med stadsmiljön och öka tryggheten på platsen. Bottenvåningarna närmast Fleminggatan ska innehålla publika lokaler.

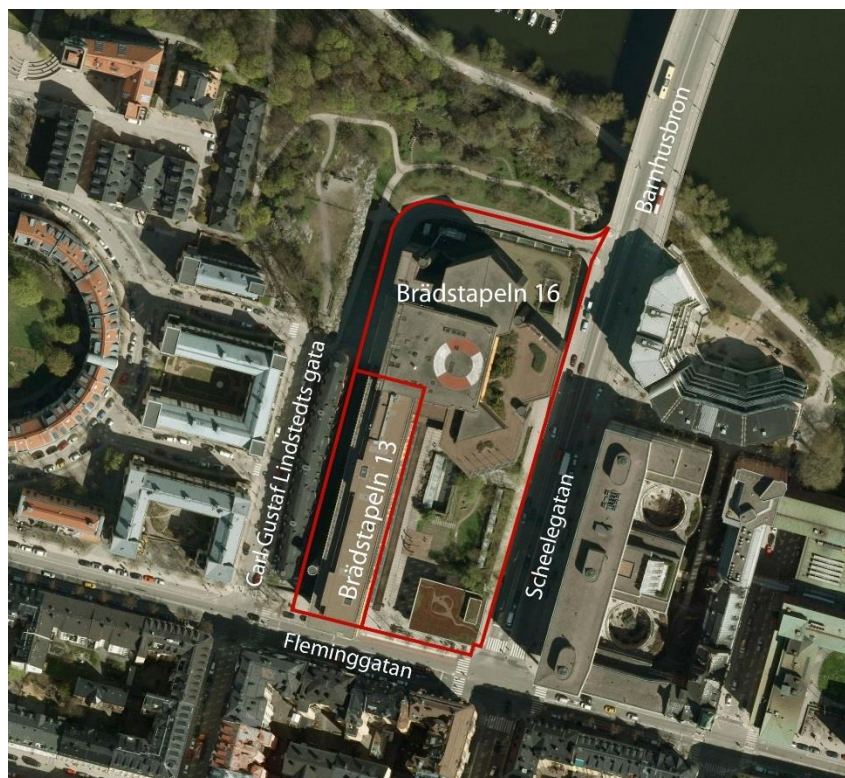
Byggnaderna och gården förses med skyddsbestämmelser och rivningsförbud och de befintliga byggnaderna bekräftas.

Plandata

Läge, areal, markägförhållanden

Planområdet omfattar del av kvarteret Brädstapeln med fastigheterna Brädstapeln 13 och 16. Planområdets areal är cirka 1,4 hektar.

Fastigheten Brädstapeln 13 ägs av Gamla Livförsäkringsaktiebolaget SEB Trygg Liv och Brädstapeln 16 ägs av Areim Stockholm Brädstapeln AB.

Fastigheter inom planområdet

Tidigare ställningstaganden

Regionplan

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUFS 2010, framgår det i planeringsmålen *För flerkärnig och tät stadsstruktur* att regionen ska erbjuda konkurrenskraftiga och tillgängliga näringslivsmiljöer. Det framgår även att bebyggelsestrukturen ska vara mer ytsnål och energieffektiv och bättre anpassad till kollektivtrafiken samt att stadslandskapet ska innehålla fler täta, attraktiva, promenadvänliga och varierade stadsmiljöer. I RUFS 2010 framgår det även att åtaganden såsom att skapa en attraktiv stadsmiljö med torg, parker och grönområden samt

skapa förutsättningar för en dynamisk kvällsekonomi i regionens stadskärnor är viktigt.

Översiktsplan

Översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige i mars 2010.

Vägledning för planarbetet ska hämtas i översiktsplanens första strategi "Fortsätt stärka centrala Stockholm". Tanken är att skapa täta och attraktiva stadsdelar med blandat innehåll och offentliga miljöer av hög kvalitet. Dessutom är översiktsplanens fjärde strategi, "Främja en levande stadsmiljö i hela staden" tillämplig i delar. Enligt denna strategi ska stadsbebyggelsen utvecklas successivt med utgångspunkt i lokala förutsättningar och behov. Kompletteringsbebyggelse ska lokaliseras till goda kollektivtrafiklägen och marken ska utnyttjas effektivt. Ny bebyggelse ska infogas med omsorg om stadslandskapets helhetsverkan. Vidare uttalas att nya byggnader ska utformas med hög arkitektonisk kvalitet samt att karaktärsskapande befintlig bebyggelse ska bevaras och förnyas varsamt.

Mosaik över gällande detalplaner

Detaljplan

För planområdet gäller detaljplanerna Pl. 5476 från år 1967 samt Pl. 7806 från år 1981. Enligt Pl. 5476 medges kontors- och affärsändamål för det aktuella området. De befintliga byggnaderna är

inte planenliga. Byggnaderna har fler antal våningar än vad som anges i planen. Tegelbyggnaden på Brädstapeln 13, det så kallade Skeppet, rymmer dock inom tillåten byggnadshöjd. De sexhörniga byggnaderna närmast vattnet, de s.k. Muttrarna, har också en större utbredning än vad gällande detaljplan medger. Pl 7806 omfattar inom planområdet endast infartsvägen i norr.

Tidigare skeden i planprocessen

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 23 april 2009 att påbörja planarbetet. Enligt nämndens beslut ska planarbetet bedrivas med normalt förfarande. Planen behöver dock inte grundas på ett program eftersom planområdet är relativt litet och den berörda marken, liksom omgivningen, redan är planlagd för och ianspråktagen av bebyggelse.

Samråd hölls om ett första planförslag september till oktober 2010. Många kritiska synpunkter framfördes under samrådet och Stadsbyggnadsnämnden fattade i september 2012 beslut om att ett nytt plansamråd skulle hållas.

Ett andra plansamråd hölls under tiden 19 augusti – 29 september 2013. Det andra samrådsförslaget gav möjlighet till att uppföra en ny kontorsbyggnad i tretton våningar i kvarterets sydöstra hörn.

Genomförandet av samrådsförslaget skulle medföra att befintlig paviljongbyggnad på platsen skulle behöva rivas och de kvarvarande befintliga byggnaderna försågs med skyddsbestämmelser och rivningsförbud.

Under samrådet kom många negativa synpunkter från remissinstanser och stadsbyggnadskontoret beslutade att inte gå vidare med den föreslagna utformningen till utställning. I ett parallellt arkitektuppdrag 2015 prövades platsens utveckling och utifrån detta har man valt att gå vidare med ett förslag utformat av Manuelle Gautrand Architecture, Paris och Equator Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden godkände samrådsredogörelsen och beslutade om utställning av planförslaget den 28 april 2016.

Detaljplanen ställdes ut 19 oktober till 16 november 2016. Under utställningen kom många synpunkter om påbyggnadens omfattning och därför har stadsbyggnadsnämnden den 19 oktober 2017 beslutat att ställa ut planförslaget på nytt efter bearbetning.

Bygglov

Den 6 juli 2017 beviljades bygglov för ändrad användning så att nya ytor för handel och kommersiella verksamheter anordnas i utrymmen under marknivå. En entré till det nedre planet placeras i paviljongbyggnaden i hörnet Fleminggatan – Scheelegatan.

Riksintressen

Stockholms innerstad med Djurgården är av riksintresse för kulturmiljövården. Riksintresset uttrycks bland annat i det sena 1800-talets stadsbyggande med gator av olika bredd och karaktär samt byggnader i bestämda hushöjder; byggnadens front mot vattnet; försäkringsbolag som karaktärsbyggnader samt stadens siluett.

Strandskydd

Närmaste befintliga byggnad inom planområdet är belägen cirka 65 meter från strandlinjen. Den föreslagna påbyggnaden håller sig inom samma fasadliv som befintlig byggnad, så avståndet till strandlinjen förblir detsamma.

Strandskydd återinträder inom 100 meter från strandlinje då en äldre plan ersätts med en ny. I samband med utställningen skickar stadsbyggnadskontoret in begäran om upphävande av strandskydd inom planområdet till länsstyrelsen.

Skälet för att strandskyddet inte bör gälla är att området redan är taget i anspråk för bebyggelse. Planförslaget medför inte att allmänhetens tillträde till strandområdet inskränks.

Länsstyrelsen gjorde i samrådet bedömningen att det föreligger särskilda skäl att upphäva strandskyddet inom planområdet.

Detaljplanen bör inte antas förrän länsstyrelsens beslut om upphävande av strandskyddet vunnit laga kraft.

Område inom 100 meter från strandlinje där strandskyddet återinträder och föreslås upphävas (skrafferad yta).

Förutsättningar

Grönområden

Mark och vegetation

Hela planområdet är med undantag för en infartsväg i norra delen av planområdet bebyggt. Gårdarna är uppförda på bjälklag över källarvåningarna. På gården i den södra delen finns planteringar av buskar och träd. Ut mot Scheelegatan växer tårpilar på gårdsbjälklaget. På gångbanan mot Fleminggatan, alldeles intill fastighetsgränsen mot gatumarken växer fem gatuträd.

Rekreation

Gården tillhör Trygg-Hansas anläggning, men dess öppenhet mot Fleminggatan gör att den uppfattas som mer allmän och utgör därför ett viktigt element i gaturummet och en plats för vistelse för allmänheten.

Geotekniska förhållanden

Markförhållanden

En bergundersökning har tagits fram för området (Spijkerman Berg-och sprängteknik 2015-05-11). Där redovisas att det befintliga huset är grundlagt på betongplintar och grundbalkar i bergschakt där man sprängde mellan 5-10 meter i början av 70-talet. Grundläggningen har lågt utnyttjande, vilket betyder att om berget under plinten har tillräcklig bärförmåga kan lastökning ske utan att bygga om plintarna så länge inte dimensionerade laster för plint överskrids. Berget har undersökts intill området där påbyggnaden planeras och konstateras där vara bra berg. För att få bättre information om bergets hållfasthet rekommenderas att undersökningen av berggrunden sker i 3-4 platser i detaljprojekteringsskedet med ett kortare kärnborrprov. Spijkermans bedömning är att bergpåkänningen kan ökas 5-10 MPa på grund av förekomst av bra, ovittrat berg och relativt få sprickzoner.

Ras/skred

Enligt Länsstyrelsens i Stockholms län rapport "Riskområden för skred, ras erosion och översvämning", (SGI och SMHI 2011-01-28), har skred förekommit på östra sidan av Kungsholmen. Då förslaget endast tillåter påbyggnad på befintlig byggnad och denna står på berggrund bedöms risken för ras och skred liten.

Markradon

Då tillbyggnaden görs ovanpå en befintlig byggnad bedöms markradon inte utgöra någon risk.

Hydrologiska förhållanden

Översvämningsrisker

Det finns ingen känd översvämningsproblematik inom planområdet. Den rekommenderade lägsta grundläggningsnivån i området är +2,70 meter. All mark inom planområdet ligger ovan denna nivå, och därför bedöms inte det dimensionerande vattenståndet ha stor betydelse i detta fall.

Planområdet bedöms inte vara i riskzon för översvämnning vid stigande vattennivåer hos Mälaren då marknivån ligger cirka 10 meter över dess normala vattennivå.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer som ska uppnås enligt vattendirektivet (200/60/EG) i samtliga Sveriges vattenförekomster är god ekologisk och kemisk status.

Planområdet är beläget inom avrinningsområdet för ytvattenförekomsten Mälaren-Ulvsundasjön (SE658229-162450). Enligt VISS databas oktober 2017 har Mälaren-Ulvsundasjön måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk ytvattenstatus.

Mälaren-Ulvsundasjön ska uppnå god ekologisk status till 2021. När det gäller möjligheten att nå god kemisk status har tidsfristen förlängts till 2027 för ämnena Antracen, Bly och TBT.

Åtgärdsprogram har tagits fram för tidsperioden 2016-2021. Vattenkvaliteten kommer att behöva förbättras i Mälaren-Ulvsundasjön för att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Dagvatten

Takvatten från huvudbyggnaderna, de nedsänkta gårdarna och norra gården avrinner idag direkt till Barnhusviken (Mälaren) utan renings- eller fördröjningsåtgärder via en dagvattenkylvert. Vid kraftiga skyfall kan dagvatten från norra gården också ytavrinna mot Barnhusviken. Dagvatten från södra gården och paviljongens takvatten avleds via dagvattenbrunnar till kombinerad ledning i Fleminggatan. Vatten från den kombinerade ledningen renas vid Henriksdals reningsverk för att sedan släppas ut i Saltsjön via kylvert

Befintlig bebyggelse

Trygg-Hansahuset uppfördes i mitten av 1970-talet efter ritningar av Anders Tengbom och Stefan Salamon. Planområdet omfattar hela anläggningen, som består av de delar som redovisas i illustrationen nedan.

Benämningar som används i planhandlingarna för de olika delarna inom anläggningen.

Skeppet

I anläggningens västra del finns en sju våningar hög byggnadskropp med indragen teknikvåning ovanpå, som sträcker sig inåt kvarteret sett från Fleminggatan. Byggnadens fasad indelas horisontellt genom band med behuggna betongelement. Mellan banden finns partier med mörkt helsingborgstegel. I tegelpartierna finns byggnadens relativt små och djupt liggande fönster. Byggnaden ger ett massivt, tungt och slutet intryck.

Muttrarna

I anläggningens norra del finns en sju till åtta våningar hög glasbyggnad med en indragen teknikvåning ovanpå. Byggnadens planform består av tre sammanfogade hexagoner, eller ”muttrar”. På den åttonde våningen är endast en av de tre muttrarna utbyggd, och på de andra två muttrarna finns en takträdgård och en triangelformad byggnadsvolym som byggdes för att rymma Trygg-Hansas styrelserum. Ovanför den åttonde våningen finns en rektangulär teknikvåning.

Fasadernas glasytor delas in med horisontella betongband. Muttrarnas arkitektur ger ett öppet intryck, i kontrast till den

slutna tegelbyggnaden Skeppet. Muttrarna utgör anläggningens ”skyltfönster” mot Barnhusviken och Vasastaden.

Paviljongen

I anläggningens södra del, i hörnet av Fleminggatan/ Scheelegatan, finns en två våningar hög paviljongbyggnad i glas, helsingborgstegel och räfflad betong. Paviljongbyggnadens småskalighet balanserar de två stora byggnadskropparna i väster och norr. Denna balans upplevs främst från Scheelegatan och gården. Paviljongen avslutar kvarteret, skapar rumslighet i gården och ett hörn i korsningen Fleminggatan/Scheelegatan. Paviljongen kallas i vissa sammanhang ”grindstugan”.

Trygg-Hansa-anläggningen sedd från korsningen Fleminggatan/Scheelegatan

Foto: SBK

Gården

Mellan paviljongen och övriga byggnadsvolymer finns en gård, tidstypiskt uppbyggd i en lek med kvadratiska och rektangulära former. På gården återfinns konstverket Noas Dans, en damm, bänkar, träd samt gräs- och planteringsytor. Närmast byggnaderna är marken hårdgjord med en indelning av marktegel och betongplattor. Dessa återknyter till utformningen av tegelbyggnadens fasader. Gården anlades efter ritningar av Holger Blom, som var stadsträdgårdsmästare i Stockholm 1938-71. Trygg-Hansahusets huvudentré är placerad i fonden av gården, där tegelbyggnaden och glasbyggnaden möts. Hela anläggningen är underbyggd med två våningar som bland annat innehåller restaurang, garage och motionsanläggning.

Gården sedd från Fleminggatan

Foto: SBK

Pågående planerad förändring inom fastigheten

Med utgångspunkt i det bygglov som beviljades i juli 2017 pågår en utveckling av fastigheten. Den övre källarvåningen byggs om för att rymma publika verksamheter som handel och restaurang, men också tillgängliggöra delar som tidigare varit stängda för allmänheten, så som sporthallen. Paviljongen byggs om för att fungera som entré till handelslokalerna och öppnas upp mot källarplanet. På paviljongens övervåning planeras en restaurang.

Byggnader i omgivningen

Öster om Trygg-Hansahuset, på andra sidan Scheelegatan, ligger kvarteret Klamparen som uppfördes under 1900-talets senare hälft. Bebyggelsen i detta kvarter består huvudsakligen av kontorsbyggnader: det före detta tingsrättsannexet, stadens tekniska nämndhus samt det så kallade Separatorhuset. Den senare byggnaden uppfördes vid förra sekelskiftet som huvudkontor till AB Separator. I kvarterets norra del finns ett bostadshus från 1980-talet. Bebyggelsen på Fleminggatan södra sida utgörs huvudsakligen av bostadshus från början av 1900-talet med lokaler i bottenvåningarna. Väster om Trygg-Hansahuset finns bostadshusen i S:t Eriks-området från 1990-talet.

Topografi

Kvarteret Brädstapeln är väl synligt från Barnhusviken. En kraftig vegetationsklädd bergssluttning och ett parkstråk skiljer bebyggelsen på höjden från vattnet.

Kvarteret Brädstapeln sett från Barnhusbron.

Foto: Tyréns

Mot öster och söder avgränsas kvarteret av huvudgatorna Scheelegatan och Fleminggatan. Omedelbart nordost om kvarteret övergår Scheelegatan i Barnhusbron. Marknivån på gården ansluter till huvudstråket Fleminggatan vid Skeppet. Scheelegatan lutar uppåt Barnhusbron, så gården ligger över gatunivå i söder och under gatunivå vid den norra gården. Från den norra gården tar man sig i en tunnel under infartsvägen vidare på samma nivå till strandparken via en gångpassage under Barnhusbron.

Den norra gården är nedsänkt i förhållande till Scheelegatan Foto: White Arkitekter

Stadsbild/Gaturum

Bebyggelsen på Fleminggatans södra sida har en tydlig stenstads-karaktär med slutna kvarter. Bebyggelsen har en relativt enhetlig höjdskala med en föreskriven takfotshöjd om cirka 20 - 22 meter. Karaktären som huvudstråk förstärks genom att viss bebyggelse tillåtits ha en brantare takvinkel än normalt.

Bebyggelsen norr om Fleminggatan mot öster närmast Kungsbron avviker från stenstadens traditionella mönster. Här finns flera stora institutions- och förvaltningsbyggnader var och en med sitt speciella uttryck, Trygg-Hansahuset och Tekniska nämndhuset till exempel. Båda anläggningarna har öppna gårdar mot Fleminggatan. Karaktäristiskt är vidare de platta taken samt arkaderna mot gatorna.

Trygg-Hansahuset och tingsrättsannexet är högre än omgivningen. Byggnadernas högdelar har en takfotshöjd om cirka 26 meter vid Fleminggatan. Trygg-Hansahusets högsta del är belägen cirka 34 meter ovanför gårdens och Fleminggatans nivå. Tingsrättsannexet på andra sidan Scheelegatan (kvarteret Klamparen) har en möjlighet till påbyggnad genom en detaljplaneändring som vann laga kraft 2014, med en högsta totalhöjd av ca 32 meter över gatan.

Fleminggatans funktion som huvudgata markeras genom dess bredd, 24 meter. Scheelegatan är 18 meter bred söder om Fleminggatan, vilket motsvarar bredden på en "normalgata" i stenstaden. Norr om Fleminggatan är Scheelegatan väsentligt bredare, cirka 27 meter. Den tilltagna gatubredden beror på att gatan var tänkt att ingå i den så kallade Rådmansleden, en på 1960-talet planerad motortrafikled mellan Fridhemsplan och Lidingövägen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att kvarteret Brädstapeln har ett exponerat läge i stadsbilden. Samtidigt avviker bebyggelsen på Fleminggatans norra sida genom sitt planmönster, sin höjd, skala och fastighetsindelning från den traditionella stenstadens karaktär.

Kulturhistoriskt värdefull miljö

Bebyggelse

Historik

I samband med planeringen av Trygg-Hansas nya huvudkontor reste företagsledning och ansvariga arkitekter till Tyskland och USA för att studera kontorshus med landskapslösningar. En serie

förslag togs fram, idén om det sexkantiga kontorslandskapet växte sig allt starkare. I tidens anda var representanter för personalen starkt involverade i program- och projekteringsskedet. Efter tolv års skissande och fem års byggtid invigdes Trygg-Hansahuset år 1976 av dåvarande finansminister Gunnar Sträng.

Kulturhistorisk klassificering

Stadsmuseet har blåklassat Trygg-Hansahuset, vilket innebär att dess kulturhistoriska värden motsvarar kraven för byggnadsminnen i kulturmiljölagen. Museet motiverar sitt klassificeringsbeslut på bland annat följande sätt:

Kontorskomplexet har stora arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden. Utformningen av anläggningens tre byggnader av olika storlek och karaktär samt den sammanbindande parken [gården] är gestaltade med hög ambition i utförande och material. (...) Kontorskomplexet representerar en finansiell högkonjunktur då de stora bolagen manifesterade sin egen betydelse i egna byggnader. Anläggningen är tidstypisk och unik och bevarar ursprunglig utformning. (...) Fastigheten har tillsammans med bebyggelsen i kvarteret Klamparen stora stadsbildsmässiga värden.

Värdefulla karaktärsdrag

En antikvarisk förundersökning ”Antikvariskt underlag inför planering och projektering”, 2009, har tagits fram av Per Nelson Byggnadsvårdsbyrå, vilken redovisar Trygg-Hansahusets kulturhistoriska värden. I rapporten sammanfattas de kulturvärden som särskilt bör värnas:

- Siluetten mot Barnhusviken
- Byggnadernas grafiskt uppbyggda och omsorgsfullt utformade fasader med materialverkan mellan betongelement, glas och tegel
- Den låga paviljongsbyggnaden som är en viktig del av helhetsmiljön och som bidrar till att forma gårdsrummet. Tillsammans med gården kontrasterar byggnaden mot övriga delar av anläggningen med sin måttfulla skala, vilket är av värde för platsen.
- Huvudentréns ljusgård med pausbalkonger och reliefvägg.
- Parkanläggningen, varsamt upprustad 2004, är av bevarandevärde som helhet med markbeläggning, vattenspeglar, vegetation, ursprunglig utrustning, gång- och sittytor samt skulptur.
- De så kallade muttrarnas sexhörniga planform med öppna kontorslandskap.
- Särskilt viktiga interiörer som berättar för oss om en för tiden ovanligt påkostad kontorsanläggning.

Tyréns har därefter tagit fram kompletterande kulturmiljöunderlag för Brädstapeln 16 (Muttrarna) 2014-11-17 och för Brädstapeln 13 (Skeppet) 2015-01-07. En antikvarisk konsekvensbeskrivning har dessutom tagits fram i samband med bygglovsansökan för handelsverksamheten i källarvåningen på Brädstapeln 16.

Utiifrån dessa utredningar har en redovisning av bevarande- och skyddsvärda delar tagits fram av Tyréns 2016-05-18. Följande delar är skyddsvärda:

Exteriöra byggnadsdelar

- Fasader av betong i alla byggnaderna
- Fasader av tegel inkl. utformning av fogarna
- Glasfasad med bärande konstruktion i Muttrarna (gäller även glaset)
- Utvändig del av konstverk ”Där floderna rinner upp” (Muttrarna)
- Ursprungliga fönster och glaspartier (gäller profiler, karmar, bågar, ej glas)
- Ursprungliga entrébyggnader och vindfång i rostfritt stål
- Skärmtak på Skeppet längs fasaden mot gården
- Utvändiga undertak av aluminiumpanel
- Ursprungliga solavskärmningslösningar

Interiöra byggnadsdelar

- Konstverk ”Där floderna rinner upp” i huvudentrén till Muttrarna (även vattenspegel och stenläggning på plan -1)
- Konstnärligt bemålade pelare i ljusgården i Muttrarna
- Stenkar och räcken i Muttrarnas entréhall, bottenvåningen
- Invändiga betongpelare med stenimiterande yta på flera platser
- Murar av omålat tegel
- Golv av pigmenterad betong i matsal
- Undertak av aluminiumpanel
- Balkonger i ljusgård/entréhall
- Ursprungliga invändiga aluminiumpaneler

Särskilda rum och rumssamband

- Entréhall/ljusgård
- Entréhall och hisshall vid huvudtrapphus i Skeppet
- Kontorslandskap i Muttrarna
- Serveringslokaler i restaurang
- Hisshallar och trapphus

Gården

- Lanterninkonstruktioner
- Murar i räfflad betong

- Centrala ljusgården vid restaurang
- Trappa till central ljusgård
- Utvändiga betongpelare med stenimiterande yta
- Konstverk Noas Dans inkl. stenläggning
- Vattenspegel
- Ursprungliga belysningsarmaturer
- Ursprunglig markbeläggning
- Ursprungliga planteringskar av betong
- Ursprungliga bänkar

Gården restaurerades 2004, då den östra delen av gården bl a fick ny grusgång, nya sittbänkar och kompletterande planteringar.

Foto från 1970-talet då parken var nyanlagd

Fornlämningar

Hela kvarteret är underbyggt i två plan, och detaljplanen för-
anleder inte några nya schaktarbeten där fornlämningar skulle
kunna påträffas.

Kommersiell service

Det finns i dagsläget bank- och caféverksamhet inom plan-
området, och utveckling av handelsverksamhet i källarplan pågår.

Gator och trafik

Gatunät

Planområdet omges av Fleminggatan och Scheelegatan, som har
sin fortsättning i Barnhusbron. Båda gatorna fungerar som

huvudgator. Det finns möjlighet att stanna med bil vid trottoaren både längs Fleminggatan och Scheelegatan, även om större delen av planområdets gräns mot Fleminggatan upptas av en busshållplats.

Biltrafik

Ett underjordiskt parkeringsgarage med 333 bilplatser ingår i Trygg-Hansa-anläggningen. Efter ombyggnaden till handel kommer parkeringsgaraget rymma 260 bilplatser, varav 24 är reserverade för besökare till handeln. Garaget nås via en nerfartsramp som ansluter till Scheelegatan omedelbart söder om Barnhusbrons landfäste. I källarplanen finns också inlastning och sophantering.

Gång- och cykeltrafik

På Fleminggatan och Scheelegatan finns cykelfält. En del av trottoaren längs med Scheelegatan ligger på kvartersmark och har en x-bestämmelse som gör marken tillgänglig för allmän gångtrafik. I grönområdet norr om planområdet samt längs med Barnhusviken finns gångvägar. Cykelparkeringar finns idag vid Muttarna och vid Paviljongen inom planområdet, samt i ett cykelrum i källaren.

Kollektivtrafik

Planområdet har ett mycket bra kollektivtrafiknära läge i närheten av Rådhusets tunnelbanestation. Centralstationen och Cityterminalen ligger på mindre än en kilometers avstånd. Både stombuss och flera lokala busslinjer stannar intill planområdet.

Tillgänglighet

Byggnadernas bottenvåningar och gården ligger i södra delen i nivå med Fleminggatan och intill Muttarna i nivå med eller lägre än Scheelegatan. Källarplanen med bland annat garage nås från Scheelegatan via infartsväg norr och väster om byggnaderna.

Teknisk försörjning

Tekniska anläggningar såsom el- och fjärrvärmeledningar samt opto- och teleledningar finns utbyggda i anslutning till området. Planområdet är anslutet till Stockholms stads vatten- och avloppssystem.

Avfallshantering sker idag i utrymmen i källarplan. Utrymmena nås via garageinfarten. I samband med ombyggnad till handel i plan -1 kommer avfallshanteringen samordnas och effektiviseras och avfallstransporterna beräknas uppgå till 10 per vecka, dvs. 2 per dag.

På gården och i ljusgårdarna finns rörslingor i marken som gör att marktemperaturen håller +5°C. Detta förhindrar snö- och is-beläggning.

Anläggningens kylcentral använder kylvatten från Barnhusviken. Vatten tas in via en intagningsbrunn och uppsamlingsbassäng på 100 m³. Returvattnet förs tillbaka till Barnhusviken via regnvattenledning.

Störningar och risker

Förorenad mark

Inom planområdet låg tidigare AB Separators verkstadsindustrier. De startade sin verksamhet på 1880-talet och höll på fram till 1962.

Länsstyrelsen gjorde 2013 en MIFO-kartläggning över området och bedömde då platsen ha riskklass 1, med motiveringen att stora mängder klorerade lösningsmedel har hanterats samt att det rör sig om en stor verksamhet, sett både till yta, till produktionsmängd och till antalet anställda.

Spridningsförutsättningarna i marken bedöms som måttliga till stora då området består av berg och lera. Eventuella fyllnadsmassor och ledningsgravar i området gör att spridningsrisken kan öka. Vissa nedbrytningsprodukter av klorerade lösningsmedel är flyktiga och kan därför tränga in i byggnader. Eftersom stora mängder trikloretylen har använts bedöms därför spridningsförutsättningarna vara måttliga till stora.

Eftersom inga markarbeten planeras inom planområdet gör stadsbyggnadskontoret bedömningen att risken för att markföroreningar ska spridas är låg, men vid eventuell förstärkning av grundläggningsplintar ska marken undersökas ytterligare och markens lämplighet för ändamålet ska säkerställas.

Luft, lukt

En rapport, daterad 2013-01-14, som tagits fram av SLB-analys gällande luftkvaliteten i området, visar beräknade dygnsmedelhalter kvävedioxid och partiklar för Scheelegatan år 2010. Beräkningarna visar att miljö kvalitetsnormen klarades i området för kvävedioxid men partikelhalten (PM10) överskreds något på Fleminggatan år 2010.

Sedan 1 januari 2016 råder dubbdäcksförbud på Fleminggatan, vilket torde bidra till bättre luftkvalitet.

Det finns inga kända problem med lukt inom planområdet.

Buller

Enligt den översiktliga bullerkarteringen som Stockholm stad tagit fram för väg, spår, flyg och industri uppgår de ekvivalenta ljudnivåerna vid fasaderna mot Scheelegatan och Fleminggatan till upp emot 70 dB(A), vilket innebär att det krävs särskild omsorg i utformningen av fasaden för att klara riktlinjerna för bullernivåer inomhus i kontorslokaler enligt Boverkets byggregler (BBR).

Planförslag

Detaljplanen medger kontor och centrumändamål med parkering i utrymmen under mark och möjliggör påbyggnad på befintliga kontorsbyggnader inom Brädstapeln 13 och 16, Skeppet och Muttrarna. Till användningen centrumändamål räknas även hotell, något som också medgavs inom användningen handel när den gällande planen antogs 1967 och inom användningen kontor mellan 1987 och 2015. I Paviljongen och den del av Skeppet som är närmast Fleminggatan styr planen att det, med undantag för entréer och serviceutrymmen, ska vara publika lokaler i bottenvåning mot öster och söder, dvs. mot gatorna och i Skeppet även mot gården. Förändringen av användningen är en modernisering av de gällande bestämmelserna.

Befintliga byggnader förses med skydds- och varsamhetsbestämmelser för att säkerställa ett långsiktigt skydd för kulturhistoriska värden.

De befintliga byggnaderna bekräftas.

Vy från Cornelisparken

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

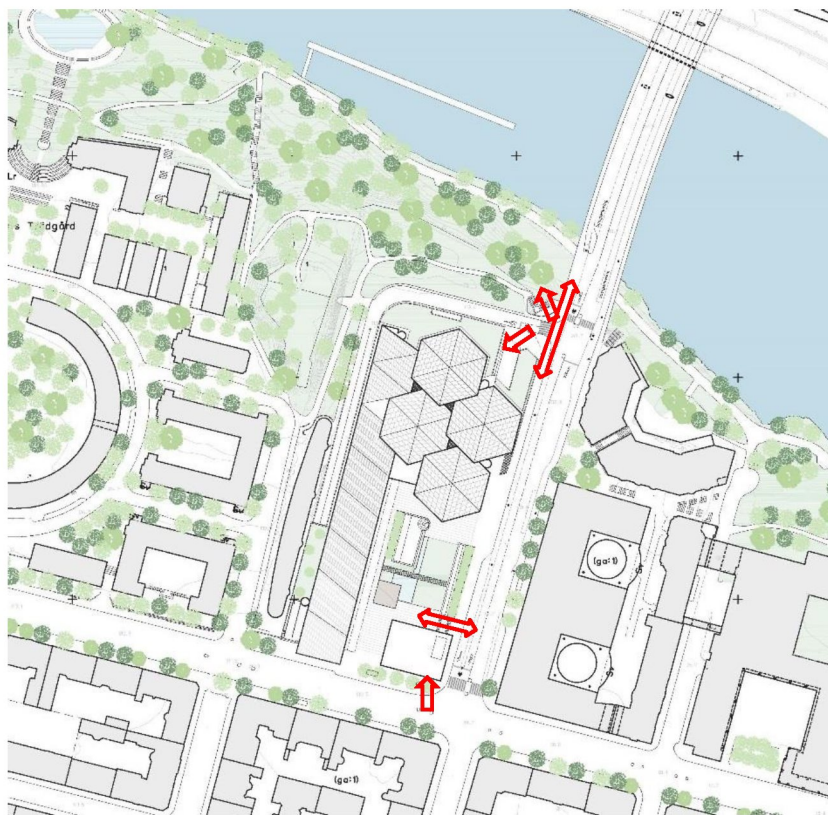
Stadsbild

Trygg-Hansahuset är i dagsläget synligt från många platser i Stockholm. Med påbyggnaden kommer det bli ännu mer synligt, och bli ett landmärke för östra Kungsholmen. Den befintliga

byggnaden har en skarp horisontell avslutning som från flera vinklar upplevs storskalig. Planen föreskriver en uppbruten takform som finner sin inspiration i Stockholms taklandskap och har en variation som motverkar att den långa byggnaden upplevs alltför monumental i stadsbilden.

Närområdet

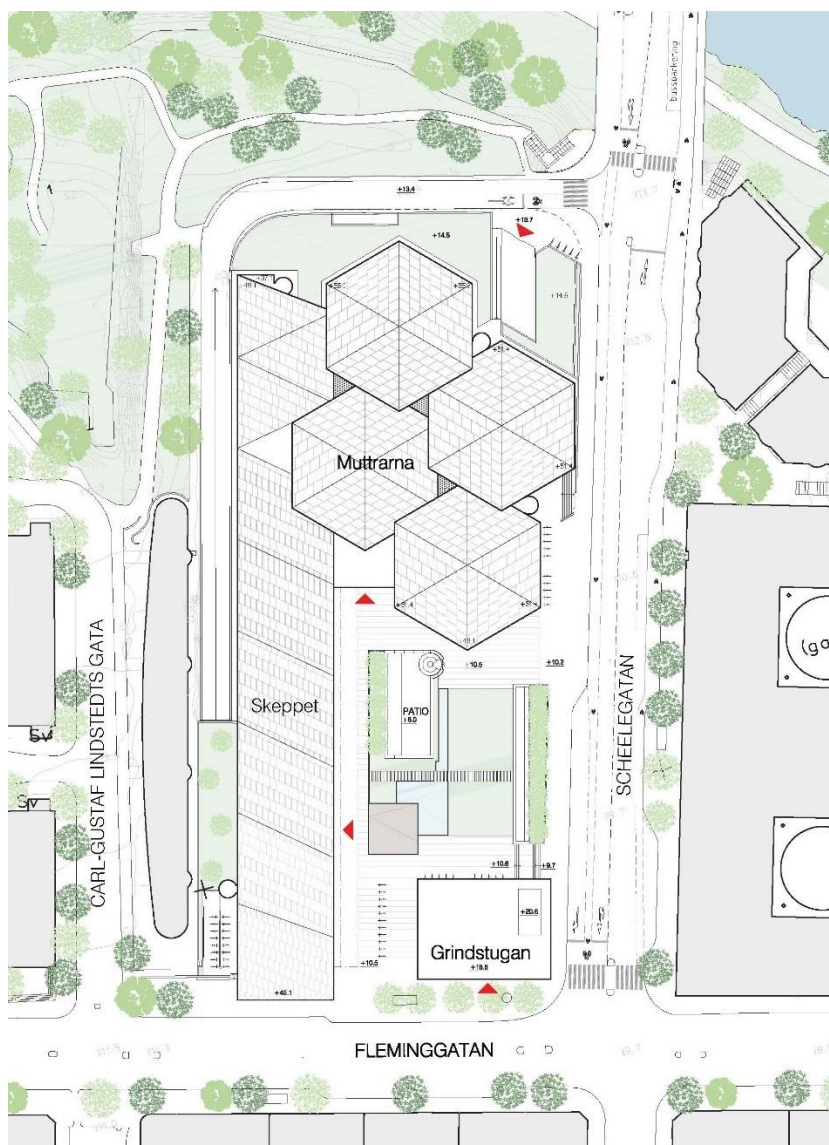
Att stärka områdets urbana karaktär genom att tillföra fler arbetsplatser och handel och genom att öppna upp platsen mot omgivande stadsrum är en viktig aspekt att beakta i bebyggelsens förhållande till närområdet. Kopplingar till Scheelegatan och strandparken stärks genom tydligare förbindelser utan att bebyggelsens komposition i kvarteret förändras. Trappan mot Scheelegatan breddas, och en gångförbindelse mellan Scheelegatan och strandparken skapas i gatuplan, istället för genom tunnel. Anläggningens planform bibehålls, och den öppenhet som kännetecknar bebyggelsen norr om Fleminggatan bevaras. Bottenvåningar i alla byggnader i kvarteret kan i huvudsak inrymma publika verksamheter för att skapa bättre förutsättningar för rörelseflöden till, från och inom området.

Planförslaget stärker kopplingar med omgivande stadsrum bland annat genom att trappan mot Scheelegatan breddas samt att gångtunneln mot parken i norr ersätts med passage ovan mark. Ny publik entré till handeln i källarvåningen anordnas i Paviljongen och en ny sekundär entré på norra gården.

Illustration Manuelle Gautrand Architecture/Equator

Situationsplan

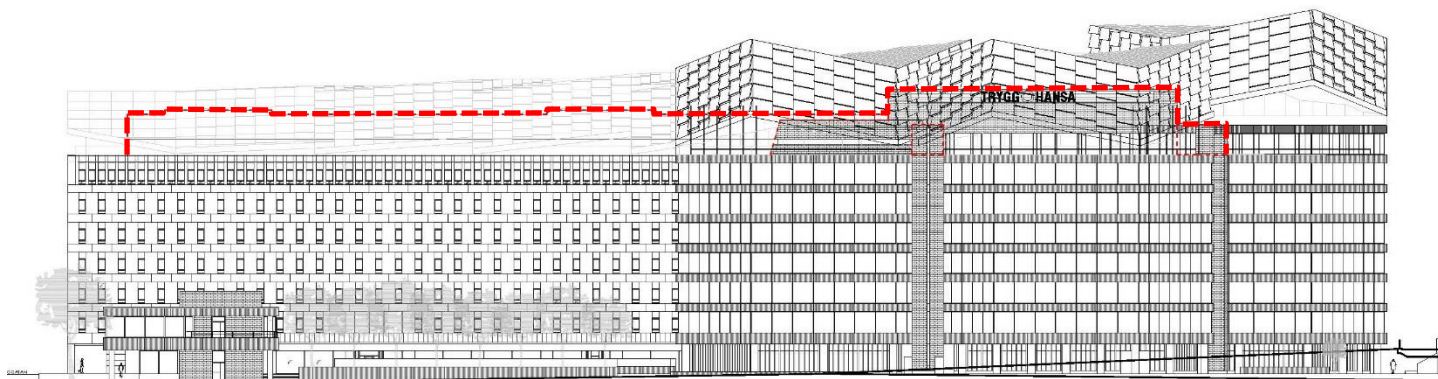
Illustration: Manuelle Gautrand Architecture/Equator

Påbyggnad på Skeppet och Muttrarna

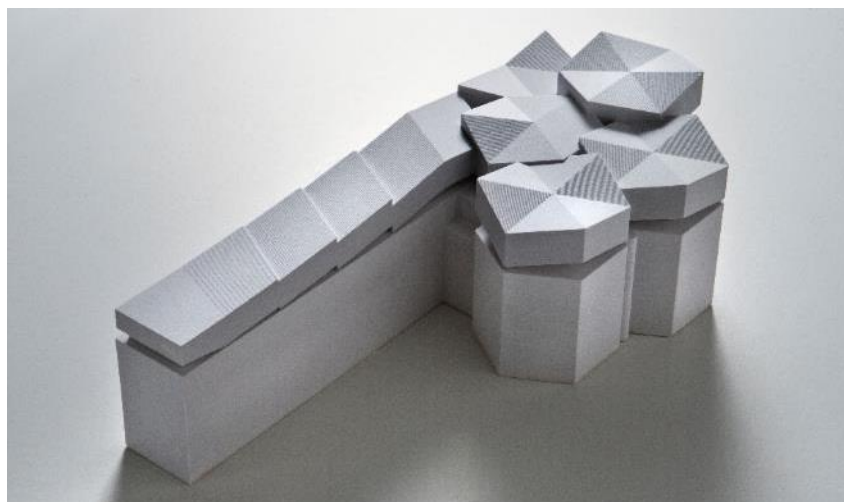
Planen medger en påbyggnad som ökar från två våningar mot Fleminggatan till tre våningar mot Barnhusviken i norr. Påbyggnaden omfattar cirka 13 000 m² ovanför nivån +37, där det idag finns kontor och tekniska utrymmen på cirka 5 000 m². Påbyggnaden motsvarar alltså en ökning av den totala bruttoarean ovan mark med cirka 8 000 m².

De högsta tillåtna totalhöjderna som föreslås är +45,5 (meter över nollplanet) på Skeppet allra närmast Fleminggatan, +47,2 på södra delen av Skeppet och +49,1 på norra delen av Skeppet, +55,0 på den norra Muttern, som är en våning högre i dagsläget, och +51,6 på resten av Muttrarna. Det motsvarar en påbyggnad på cirka 8,5 meter över befintlig takfot mot Fleminggatan, cirka

8,5 meter över befintligt fläkttrum i mitten av Skeppet och cirka 10 meter över befintlig teknikvåning på Muttrarna. Över befintlig takfot på Muttrarna mot Scheelegatan tillåts 14,6 meters påbyggnad.

kartan. Det regleras också att påbyggnaden ska hålla en distans från den befintliga byggnaden och att gränsen mellan den befintliga byggnaden och påbyggnaden ska vara tydligt urskiljbar, både från gatunivå och från vypunkter längre bort. Syftet med denna bestämmelse är att öka läsbarheten och tydliggöra vad

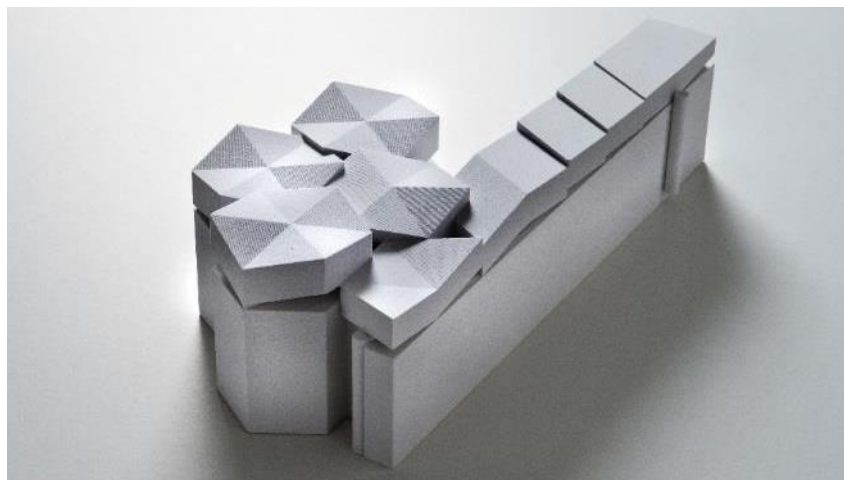

som är ett modernt tillägg till anläggningen.

Modellfoto som visar principen för hur påbyggnaden ska variera i höjd i syfte att skapa ett varierat taklandskap.

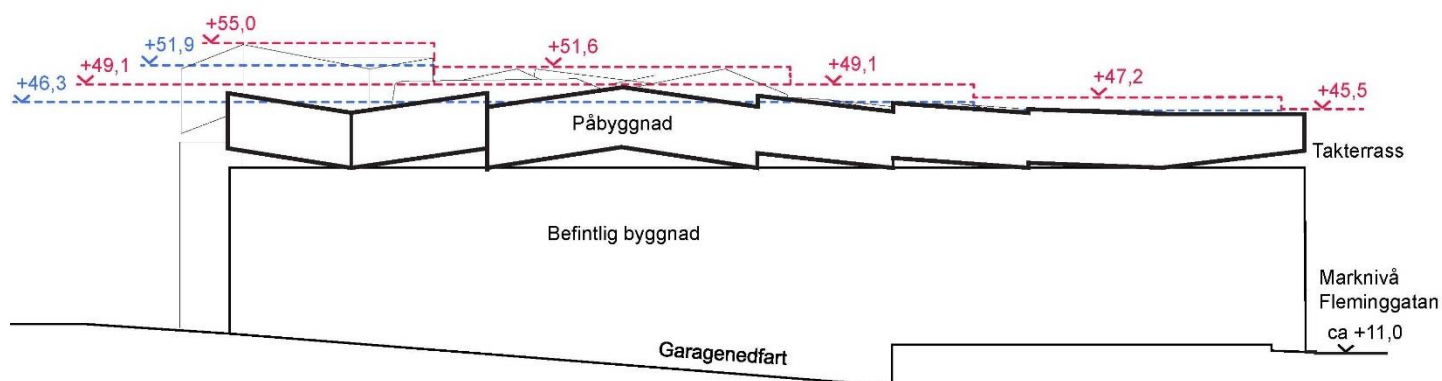
Foto: SBK

Modellfoto från nordväst som visar principen för hur påbyggnaden ska variera i höjd.

Foto: SBK

Principelevation A-A som visar det uppbrutna taket och hur det ska variera mellan olika takfotshöjder. Röd linje visar takfotens högsta punkt vilket också är totalhöjd, blå linje visar takfotens lägsta punkt som inte får överskridas.

Inom påbyggnadens volym ska tekniska installationer rymmas, de får inte läggas till som utskjutande element utan påbyggnaden ska ha en enhetlig gestaltning.

Påbyggnaden följer det befintliga fasadlivet, och får inte kraga ut annat än i begränsade fall i vinklar med liten allmän påverkan, som t ex i Skeppets avslutning mot norr.

I detta hörn har en byggrätt lagts till utanpå den befintliga byggnaden för att rymma ventilationskanaler med luftintag. Detta ska ha en fasad som i utformning och materialval anpassas till omgivande fasadytor (f11 på plankartan). Ett exempel på anpassning till omgivande fasadytor är tegelgaller som de som syns i bilden på nästa sida.

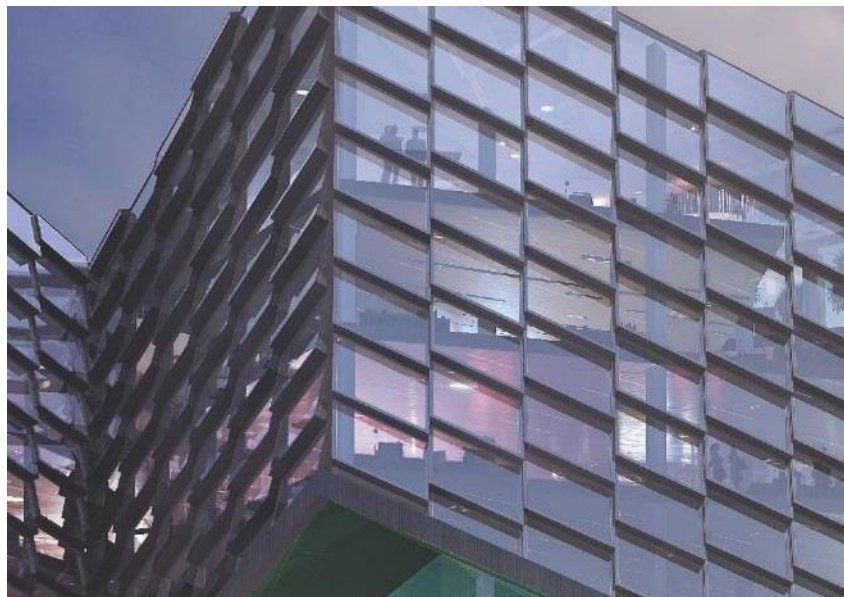

Exempel på inre hörn mot norr där påbyggnaden skulle kunna kraga ut i begränsad omfattning, dvs inte utanför omgivande byggnadsdelar. Till höger i bild syns också befintliga ventilationsgaller integrerade i tegelfasaden. Foto: White arkitekter

Detaljplanen reglerar att påbyggnaden ska ha fasader av glas med strukturverkan (f6 - f7 på plankartan). Detta gäller endast fasader i byggnadens ytterliv, och till exempel indragna fasader innanför terrasser kan utföras som släta fasader eller på annat sätt. Syftet med att föreskriva glas är att fasaden ska vara genomsiktig, beständig över tid, ha en slät yta och kunna beläggas med olika material för att ge kulör eller avskärmning. Med glas med strukturverkan avses en glasfasad som inte bara speglar sin omgivning utan även ger en känsla av att ha en tjocklek. Detta kan åstadkommas antingen genom glasskivor som monteras på distans från varandra, som fjäll, eller som en tredimensionell struktur, som på exemplet nedan från Harpan, Reykjavik.

Exempel på glasfasad med strukturverkan: Geometriskt uppbyggd tredimensionell glasfasad på konserthuset Harpan, Reykjavik Foto: White Arkitekter

Exempel på glasfasad med strukturverkan: Fasad med glasskivor som monteras omlott för att ge fasaden strukturverkan

Rendering av Manuelle Gautrand Architecture

Detaljplanen reglerar också att fasadglaset på påbyggnaden ska ha sådana egenskaper att högst 40% av fasadytan ovan +37 får vara helt transparent och att fasadfärgsättning ska anknyta till befintlig bebyggelse inom planområdet. Syftet med denna bestämmelse är att begränsa påbyggnadens ljuspåverkan på omgivningen, både för de närboende och på distans. Påbyggnaden ska inte upplevas som en lykta, utan smälta in i taklandskapet.

Detaljplanen reglerar också att delar av våning direkt ovan +37 ska vara tillgängliga för takterrasser invid fasad (f8-f9 på plankartan). Syftet med denna bestämmelse är att man från gatunivå ska kunna uppleva att det händer något på takvåningarna och därför är terrasserna viktigast att genomföra mot Fleminggatan och Scheelegatan samt mot Barnhusbron.

Fasadelevation mot Scheelegatan

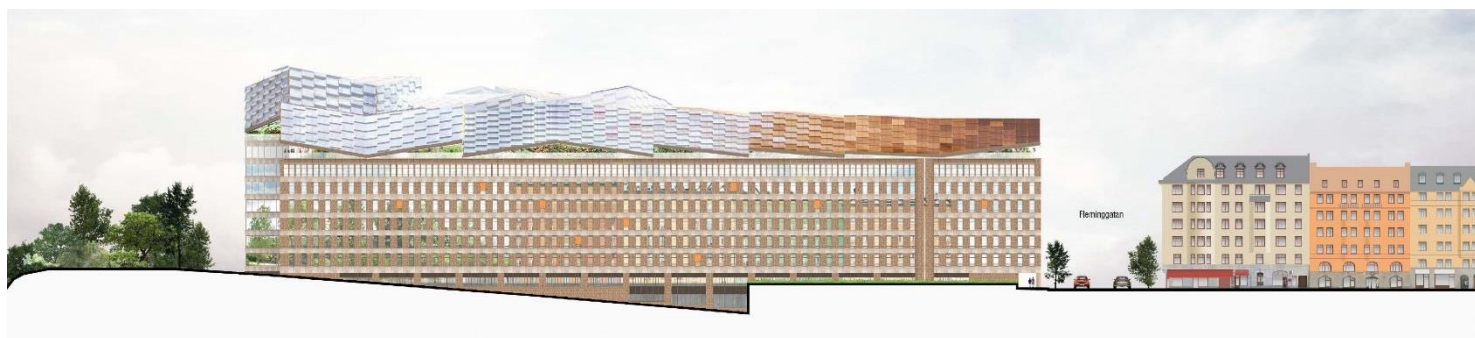
Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Fasadelevation mot Barnhusbron

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Fasadelevation bakom bostadshus mot Carl Gustaf Lindstedts gata

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

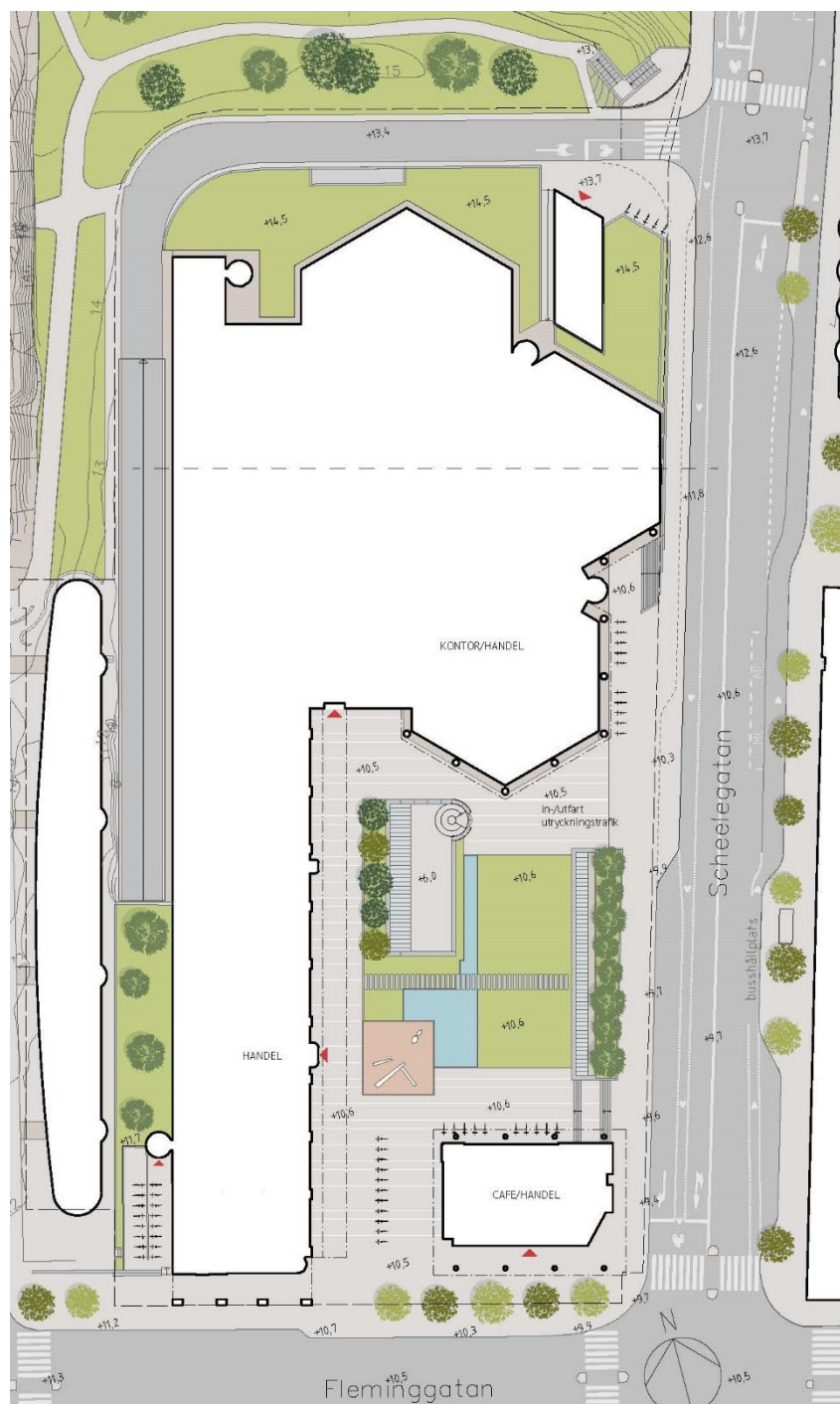
Fasadelevation mot Fleminggatan

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Paviljongen

Den befintliga Paviljongen kommer att bevaras i stort sett i sin ursprungliga volym. Genom det beviljade bygglovets finns rätt till en mindre utvidgning av fläktutrymmen på taket, och möjlighet att ta upp en entré till de publika verksamheterna i källarplanet. Byggnaden bekräftas med byggrätt som medger en byggnadshöjd på 19 meter över nollplanet och en totalhöjd på 22 meter över nollplanet. Inom byggrätten ryms fläktrummet indraget från takfoten, och det finns också möjlighet att bygga på ett trapphus och räcken indragna från fasaden för att kunna anordna en terrass på taket.

Gestaltungsprinciperna för utvecklingen av parken utgår från ursprungsanläggningens grundutformning och idéer. Anläggningens grundidé bygger på en tydlig helhet där byggnad och landskap bildar ett sammanhang både rumsligt och som geometrier. En tydlig materialitet, stora sammanhållna ytor och en sparsmakad palett anger grundtonen.

Illustrationsplan över gårdarna

Illustration: Fojab Arkitekter/Equator Arkitekter

Från att parken varit avstängd ut mot Scheelegatan öppnas parken upp för passage genom ett bredare trapplöp vid paviljongbyggnaden och en generösare öppning i entréstråket utan att uttrycket väsentligt ändras i murmotivet.

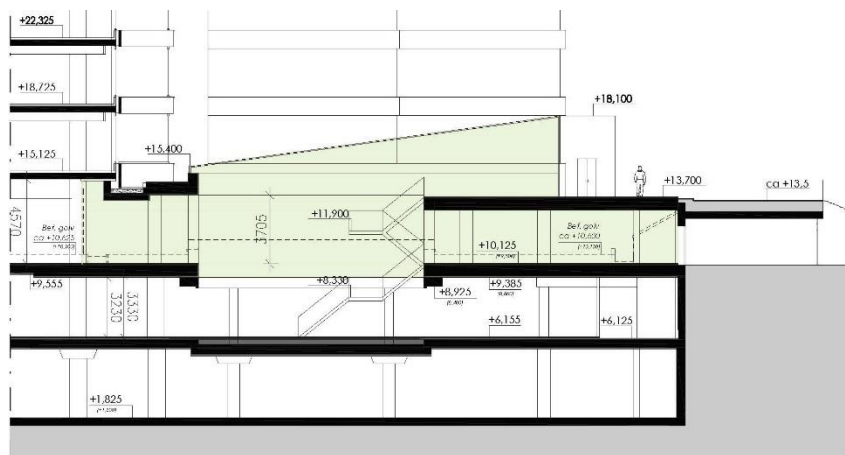
Ursprungsanläggningen återställs till Holger Bloms original, men växtmaterialet kompletteras till att följa mälarskapets pilträskantade strandbiotoper både till form och vegetativt innehåll. Gräsmattan utvecklas till en örtrik äng och ges en ny växtbädd som är tålig för nötning och tramp.

Nya sittplatser i trä placeras ut i parken. De placeras fritt i ett rutnätssystem där de understryker rörelser och skapar möjlighet för många att vistas samtidigt i parken.

Parkens ursprungliga dammanläggning, skulpturpark och ”Sunken Garden” behålls i sin ursprungsform. I delar kompletteras de hårdgjorda ytorna med nya betongytor och marktegelfriser för att länka samman de nya delarna med ursprungsanläggningen.

Parkanläggningens norra del ut mot Barnhusbron kompletteras med en ny stödmur i liknande utförande som originalmurarna, samt nytt växtmaterial som fungerar i det skuggiga läget. Även här återupprepas temat med planteringsytor med tydliga sammanhängande buskplanteringar och tårpilar. Stödmuren mot Scheelegatan terrasseras så att det visuella uttrycket inte blir dominerande mot bron.

I landskapsanläggningens nordöstra hörn föreslås även en möjlig entré till byggnaden med en länk direkt in i det nu uppglasade försänkta gårdsrummet.

Förslag på entré till plan 0 och plan -1 från norra gården.

Planbestämmelser på gården

Planen medger en överbyggnad av den norra gården med en våning, i syfte att koppla gården bättre till omgivande park- och gatumiljö. Detta är reglerat med en högsta tillåtna markhöjd på gårdsbjälklaget på 15,0 meter över nollplanet. Marken ska trappas ner mot infartsgatan i hörnet mot Scheelegatan och möta gatans nivå, så i en remsa närmast Scheelegatan är högsta tillåtna markhöjd över nollplanet 14,1 meter.

Planen möjliggör (n2 på plankartan) att lanterniner och murar kan sticka upp en meter över omgivande mark på norra gården och på den östra delen av södra gården (den del av gården som inte är reglerad som kulturhistoriskt värdefull). Murar kan dels avskärma gårdarna från trafik, men också utnyttjas för sittplatser och för planteringsbäddar.

Inom ett område på norra gården och på kvartersmarken väster om Skeppet och söder om infarten till garaget tillåts ventilationskanaler upp till 1 meter över omgivande mark (n3 på plankartan).

Planen reglerar att marklov krävs för fällande av träd på södra gården och på förgårdsmarken ut mot Fleminggatan (a1 på plankartan), samt att träd inte får fällas av annat än av ålders- och sjukdomsskäl och ska då ersättas med träd av samma trädsort med stamdiameter av minst 10 cm. Gatuträd ska ersättas med samma placering, men för övriga träd får den ursprungliga placeringen ändras (n1 på plankartan). Syftet med dessa bestämmelser är att bevara de ursprungliga trädplanteringarna så långt det är möjligt, och att gårdens karaktär ska bevaras. Med gatuträd avses de fem träd som står på Fleminggatans trottoar, den del som ligger på kvartersmark inom planområdet.

Planen föreskriver markhöjder på gården samt på nerfartsrampen till garaget i syfte att markhöjderna inte ska förändras.

På den gräsbevuxna markytan inom Brädstapeln 13 mot Brädstapeln 14 samt på norra gården föreskrivs högsta tillåtna markhöjd, och på dessa ytor får skärmtak för cyklar uppföras.

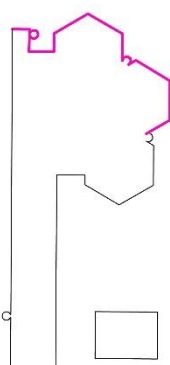
Planbestämmelse v1 säkerställer att skärmtak eller motsvarande får anordnas i anslutning till garageinfarten i det fall det visar sig behövas för att skydda det intilliggande bostadshuset från buller.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och områden

För att säkra den befintliga anläggningens kulturhistoriska värden förses både byggnaderna och gården med skyddsbestämmelser. Alla byggnader förses med rivningsförbud upp till +37 meter över nollplanet (q1). Syftet med detta är att skydda den befintliga anläggningen med undantag för teknikutrymmen och den översta

indragna våningen på muttrarna som innehåller representations- och ledningsrum. De ursprungliga funktionerna finns inte längre kvar i representations- och ledningsrum och det har inte bedömts möjligt att bevara dessa utrymmen inom projektet.

Skyddsbestämmelser för byggnaderna föreskriver att byggnaders ursprungliga fasader upp till +37 meter över nollplanet ska bevaras, särskilt med avseende på fasadindelning, fönstersättning, fasadmaterial och färgsättning (q2 på plankartan). Det gäller alla befintliga kontorsvåningar utom den översta våningen på muttrarna, där fasaderna är indragna.

Undantag får göras för de befintliga bottenvåningar mot norr där den nedsänkta gården tillåts byggas över med nytt bjälklag. Se vilka bottenvåningar som berörs i illustration till vänster.

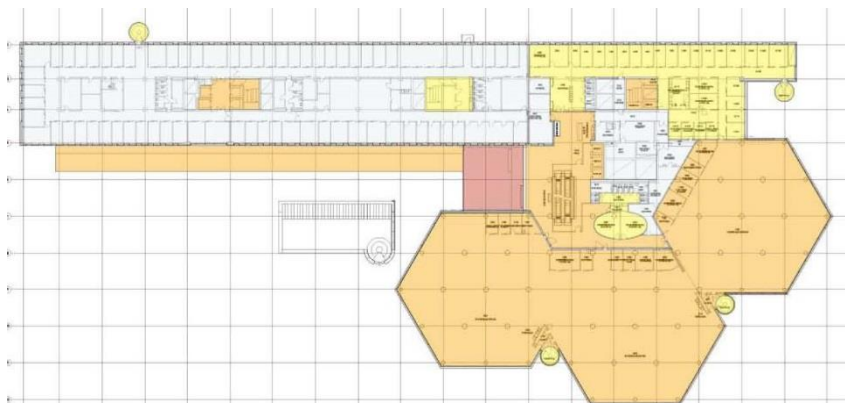
Planen reglerar också att ursprunglig fast inredning och ursprungliga inre byggnadsdelar ska bevaras i Skeppets huvudtrapphus och i anläggningens huvudentréhall med pausbalkonger och konstverk (q3 på plankartan).

Dessa delar av interiörerna anges som mycket känsliga för förändringar i den känslighets- och tålighetsanalys som Tyréns tagit fram i de kompletterande kulturmiljöunderlagen för Brädstapeln 13 och 16. I Skeppet (Brädstapeln 13) ligger fokus på huvudentrén med välbevarade material och ytskikt.

I Muttrarna (Brädstapeln 16) är det den storslagna entréhallen som trots att den inte har kvar de ursprungliga fina kopplingarna till intilliggande utrymmen har en hög grad av känslighet. För våning 1-6 är det den mellan planen öppna gården närmast innanför glasfasaden som har en hög grad av känslighet.

Ur känslighets- och tålighetsanalys för Brädstapeln 13 och 16, entréplanet, Rosa färg anger områden med hög känslighet för förändringar. Illustration: Tyréns

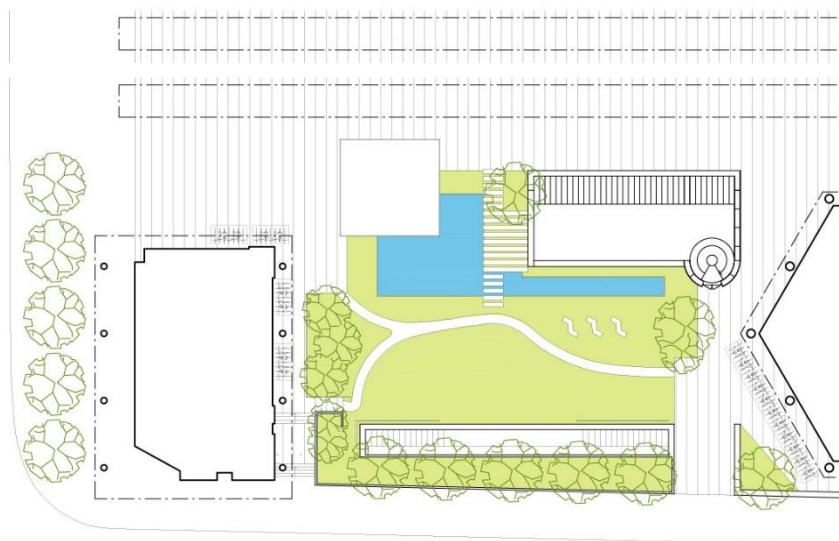
Ur känslighets- och tålighetsanalys för Brädstapeln 16, plan 1-6. Illustration: Tyréns

Detaljplanen reglerar vidare att vid exteriört underhåll och reparationer ska för byggnaderna och gården anpassade material och metoder användas (k1 på plankartan). Exempel på sådana material är bruneloxerat aluminium, klarglas, undertak av aluminium, betong samt det hårdbrända helsingborgsteglet. Exempel på metoder är blästring av vissa pelare för att få dem att se ut som granit.

För gårdens västra del, delarna närmast Skeppet och ljusgården, reglerar detaljplanen att parkanläggning med vattenspegel, konstverk, nedsänkt ljusgård och skärmtak ska bevaras (q4 på plankartan). Denna del av gården bedöms i Tyréns känslighets- och tålighetsanalys för Brädstapeln 16 ha större betydelse för helheten än gräsmattorna och träden längre österut.

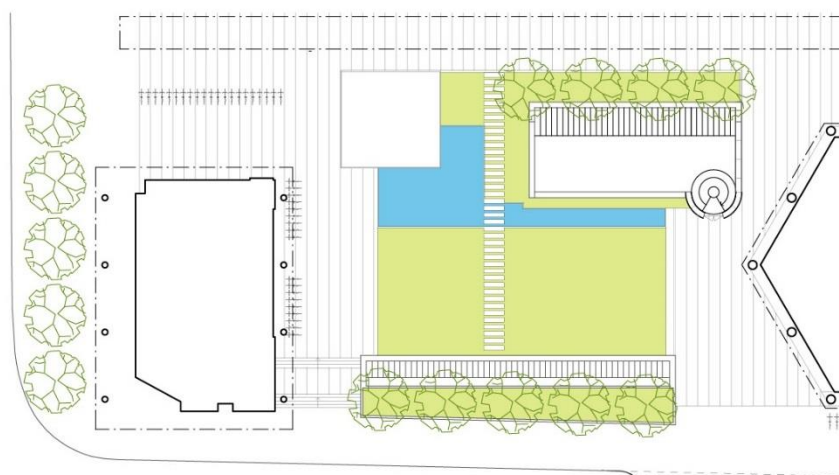
Träden och murarna skärmar av gården från Scheelegatan på ett sätt som inte överensstämmer med de ursprungliga intentionerna att platsen skulle vara tillgänglig för allmänheten.

Det är också främst den västra delen av gården som har kvar sin ursprungliga gestaltning, se illustrationerna på nästa sida av Fojab arkitekter (norr är till höger i bilderna).

Gårdens ursprungliga gestaltning, 1972-75, Holger Blom

Gården efter ombyggnad 2003, Berg Arkitekter/NOD

Förslag till ny utformning, Fojab

Gestaltungsprinciper

Byggnaden kommer med sin ökade höjd bli ett landmärke i Stockholms stadssiluett och därmed ställs höga krav på gestaltning, kvalitet och detaljering. För att ge vägledning i bygglovsprövningen har ett kvalitets- och gestaltungsprogram tagits fram som en del av detaljplaneprocessen. I den redovisas följande gestaltungsprinciper. På plankartan finns en bestämmelse, f5, som hänvisar till dessa.

Övergripande volymutformning /Arkitektoniskt uttryck på påbyggnad

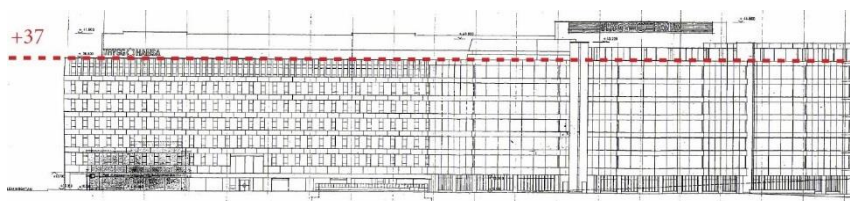
- Påbyggnaden ska utformas som en helhet över både Skeppet och Muttrarna och inte delas med olika gestaltning för de olika fastigheterna.
- Påbyggnaden ska i sin gestaltning vara tydligt urskiljbar från befintlig byggnad.
- Påbyggnaden ska i sin gestaltning visa referenser till den befintliga byggnaden, t ex genom att ta upp de geometriska formerna som finns: hexagonerna och trianglarna.
- Påbyggnadens volym ska från alla huvudsakliga siktvinklar i närområdet underordna sig den befintliga byggnaden i skala.
- Alla tekniska installationer ska rymmas inom påbyggnadens gestaltade taklandskap och ska inte uppfattas som tillägg.
- Taklandskapet ska utformas uppbrutet så att det smälter in i Stockholms stadssiluett och inte upplevs alltför storskaligt på håll.
- Påbyggnaden ska utföras med en hög detaljeringsnivå och en omsorg om material och detaljer som motsvarar den höga arkitektoniska kvaliteten på den befintliga byggnaden.

Gränssnittet mellan den befintliga byggnaden och påbyggnaden i fasad

- Gränsen mellan den befintliga byggnaden och påbyggnaden ska vara tydligt urskiljbar, både från gatunivå och från vypunkter längre bort.
- Den nya byggnaden ska hålla en distans från den befintliga byggnaden genom en tydlig markering i fasaden.
- Den befintliga byggnaden ska avslutas uppåt på ett sätt som anpassar sig i material och uttryck till den ursprungliga gestaltningen.

Nya tillkommande konstruktioner som påverkar den befintliga byggnaden

- Nya konstruktioner ska inte synas i fasad i den befintliga byggnaden upp till våning 7 (+ 37 meter över nollplanet) (med undantag för fasaderna mot den del av norra gården som byggs över, och bakom norra utrymningstrapphuset där ett ventilationsschakt kan behöva byggas till.)

Fasadritning på befintlig byggnad som visar nivån +37

Fasadmaterialens påverkan på omgivningen

- Påbyggnadens fasader ska utföras som glasfasader med strukturverkan. Se även sid 28.
- Påbyggnaden ska färgsättas med kulörer som hämtas från den befintliga byggnaden och som ger koppling till omgivande bebyggelse.
- Påbyggnadens fasader ska utformas så ljusstörningar på omgivningen undviks och att den inte upplevs som en lykta i taklandskapet.
- Vid utformningen av fasaden ska vinkeln på fasadelement studeras och redovisas så att reflektioner på omgivningarna beaktas.

Ljussättning av byggnad och utemiljö

- Belysning av byggnaden i form av fasadbelysning eller invändig belysning får inte vara störande för omgivningen. Detta gäller särskilt påbyggnaden, så att den inte upplevs som en lykta.
- Mellanrummet mellan befintlig byggnad och påbyggnad kan med fördel belysas för att förstärka gränssnittet.
- Utemiljöerna ska belysas så att mörka nischer och undan-gömda buskage undviks och en trygg utemiljö uppnås.

Utemiljöer och anslutning till omgivande mark

- På gården ska de kulturhistoriskt värdefulla objekten bevaras. Se även sid 19-20.
- Anpassningen till höjdskillnaderna mellan Scheelegatan och södra gården måste gestaltas med omsorg så att gränsen mellan gården och trottoaren blir tydlig, men också inbjuder människor att beträda gården.
- Den norra gården ska gestaltas så att den visuellt kopplar bebyggelsen inom Brädstapeln 16 med parken norr om fastigheten och med Scheelegatan.
- Utemiljön inom planområdet ska gestaltas så att inga delar upplevs mörka och otrygga.

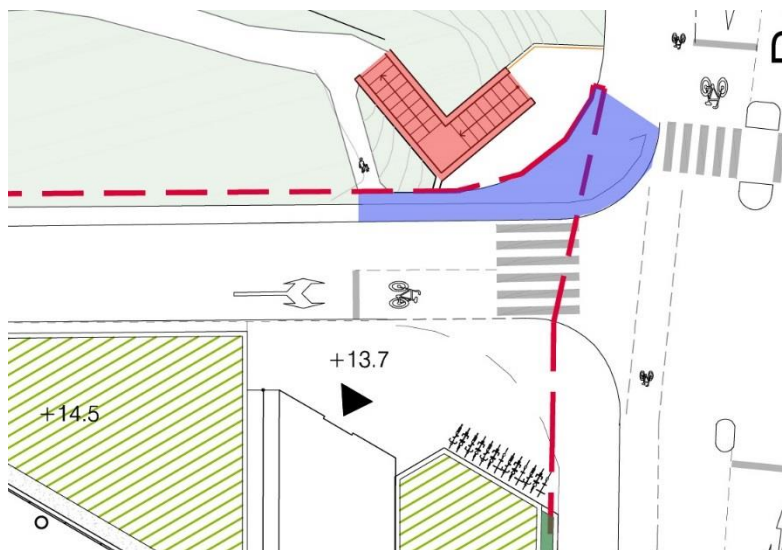
Förändringar utanför planområdet

Inom planområdet finns ingen park eller annan allmän platsmark, men planområdet gränsar i norr till parkmark. Planen syftar till att förbättra tillgängligheten från fastigheten till detta park-

område, genom att höja upp den norra gården som då kommer i nivå med parken, eller något över denna.

Gårdens upphöjning innebär att dagens tunnel under infartsvägen till garaget sätts igen och i samband med detta måste kopplingen mellan Barnhusbron/Scheelegatan och parken, liksom trapporna ner till passagen under Barnhusbron ses över. Åtgärder kommer att behöva göras utanför planområdet och ansvarsfördelning och kostnader för detta regleras i exploateringsavtal mellan fastighetsägaren och staden.

Förslag på ny trappa (i rött) och breddad trottoar (i blått) i koppling mellan Scheelegatan och strandparken. Fastighetsgränsen är markerad med röd streckad linje.

Illustration: Equator

Gator och trafik

Gatunät

Planförslaget innebär ingen förändring av gatunätet. Angöring till fastighetens garage samt inlastning och sophantering kommer även i fortsättningen att ske från Scheelegatan via infartsvägen i norra kanten av planområdet. Angöring vid kantsten kan ske längs delar av Scheelegatan och Fleminggatan.

Trafik

En trafikutredning för detaljplanen har tagits fram av Sweco i juni 2016, reviderad i oktober 2017. Den redovisar konsekvenserna av detaljplanen med utgångspunkt i den ombyggnad för handel för vilken bygglov beviljats i juli 2017. För bygglovet finns en separat utredning av Sweco, daterad juni 2016.

Trafikutredningen visar att den totala mängden resor till planområdet, dvs både biltrafik, kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik före handelsombyggnad är ca 7400 resor per dag. Efter ombyggnad för utökad handel beräknas mängden resor till 12 900 per dag

och i och med planens genomförande beräknas antalet resor till 14 700 per dag.

Biltrafik

Antalet bilparkeringsplatser i fastigheten kommer att minska från 333 i dagsläget, till 260 i och med ombyggnaden av handelsvåningen och till 211 efter planens genomförande. Som en konsekvens av detta beräknas antalet bilresor minska från dagens 1110 bilresor per dag, till 730 efter planens genomförande.

Antalet godsleveranser kommer att öka från dagens 25 leveranser per dag till cirka 60 leveranser per dag. Den största delen av denna ökning kan härledas till ombyggnaden för utökad handel.

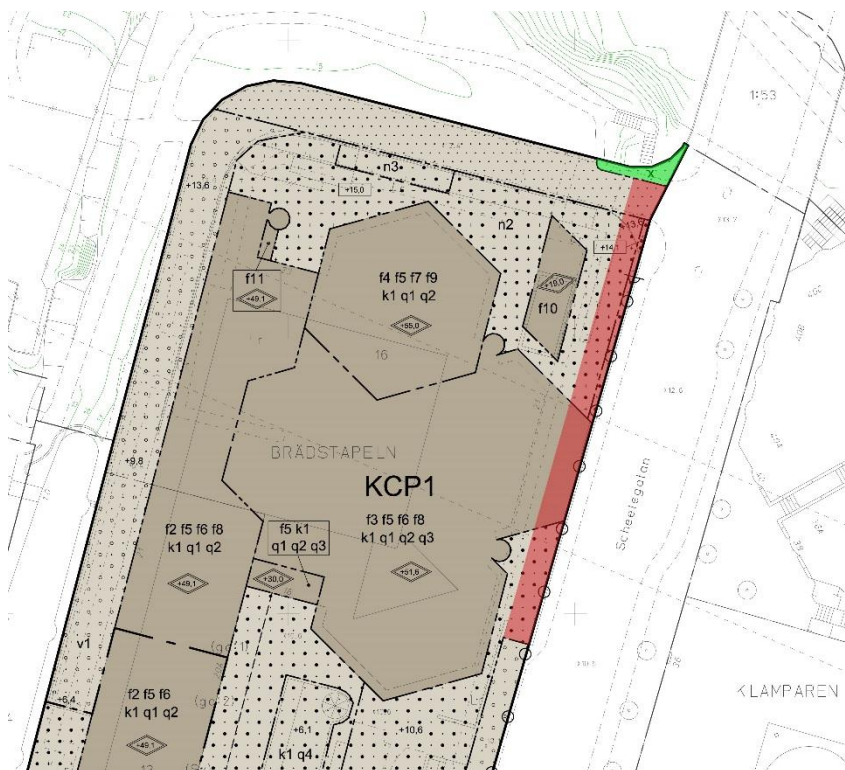
Planen förses med användningen P1 som medger parkering i källarvåningar. Det befintliga parkeringsgaraget rymmer inom användningen kontor och handel då det tillhör dessa verksamheter, men användningen P1 ger möjlighet att i framtiden stycka av garaget till en egen fastighet om det skulle bli aktuellt att det drivs av en utomstående operatör.

Gång- och cykeltrafik

Antalet resor med cykel till planområdet beräknas enligt trafikutredningarna öka kraftigt i och med genomförande av ombyggnaden för utökad handel och påbyggnaden av kontorsvåningarna, från dagens 740 cykelresor per dag till 1940 efter ombyggnaden och 2900 per dag efter planens genomförande. För detta krävs ett utökat antal cykelparkeringar. Trafikutredningen redovisar att man kan rymma 150 parkeringsplatser på gården och 560 platser i parkeringsgaraget på plan -2.

Cykelparkeringarna i garaget motsvarar cirka 10 platser per 1000 m² kontorsyta plus 0,2 cykelplats per anställd inom handeln, vilket i trafikutredningen bedöms vara rimlig standard för detta läge.

Cykelparkeringen på gården är i första hand tänkt för besökare till verksamheterna i fastigheten, kontor; handel; gym och restaurang/café. Stockholms stads cykelparkeringsnorm för nybyggnation av handel är 20-30 cykelplatser per 1000 m² handel, så de 150 redovisade platserna möter normen för handel och ger även plats för besökare till de övriga verksamheterna. Antal cykelparkeringar kommer att prövas i bygglovsskedet.

Tillkommande område för allmän gångtrafik (grönt) och område för allmän gångtrafik som tas bort (rött).

Bestämmelserna x och x1 på plankartan reglerar att trottoarerna inom planområdet och marken belägen i gatunivå vid Skeppets och Paviljongens arkader ska vara tillgängliga för allmän gångtrafik, såsom de är idag. Detta innebär att staden fortsatt har skötselansvar för dessa områden. I och med att man bygger på den norra gården kommer gångtunneln under infartsvägen att stängas och det x-område som leder från trottoaren längs med Scheelegatan genom tunneln kommer att tas bort (rött område i kartan ovan). Här finns en parallell trottoar på allmän platsmark som de gående kan använda. Som en följd av detta kommer ett nytt x-område där marken ska vara tillgänglig för allmän gångtrafik från Barnhusbrons fäste till gångvägen ner till strandparken (grönt område på kartan ovan).

Kollektivtrafik

Den befintliga busshållplatsen vid Fleminggatan alldeles söder om planområdet bedöms inte påverkas av planförslaget.

Tillgänglighet

De nya byggnadsdelarna ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning, spillvatten, el, tele

Påbyggnaden kan anslutas till det befintliga nätet för kommunalt vatten- och spillvatten samt el och tele.

Dagvatten

En dagvattenutredning har tagits fram för detaljplaneförslaget (Geoveta 2017-10-18). I syfte att minska belastningen på stadens ledningsnät och på Henriksdals reningsverk, och minska risken för bräddning av avloppsvatten föreslås andelen dagvatten som avleds till de kombinerade ledningarna att minska. Huvudbyggnadernas takvatten, dagvatten från nedsänkta gårdar och dagvatten från norra gården avleds även fortsatt via dagvattenledning till Barnhusviken via växtbäddar inom fastigheten för rening och fördröjning. Utöver detta föreslås delar av grönytan samt mindre angränsande ytor med betongplattor på den södra gården avledas via rör mot norra gårdens ledningar och kopplas på dagvattenledningen som leder till Barnhusviken. Endast delar av den södra gårdens dagvatten och paviljongens takvatten avleds i förslaget till kombinationsledningen i Fleminggatan. Denna lösning är att föredra före nuvarande situation då det minskar bräddningsfrekvensen av avloppsvatten från de kombinerade ledningarna i Fleminggatan. Föreningensmässigt är det också bättre att dagvatten, som är mindre förorenat än spillvatten, passerar lokala reningslösningar för att sedan ledas via dagvattenledningar till recipient än att avloppsvatten, mer förorenat än dagvatten, ytavrinner till kommunens recipienter om en kombinationsledning bräddas över vid stora flöden.

Dagvatten från planområdet behöver fördröjas och renas enligt Stockholm stads krav på åtgärdsnivå.

För det dagvatten som även fortsättningsvis leds till kombinationsledningarna i Fleminggatan föreslås utjämningsmagasin som placeras under gårdsbjälklaget i taket ovanför infartsrampen till garaget. Även det gröna taket på Paviljongen fördröjer dagvattnet.

Det dagvatten som leds ner till Barnhusviken föreslås renas i växtbäddar, dels på takterrasserna på plan 7 och dels på gårdarna. Därefter leds dagvattnet vidare genom utjämningsmagasin till Barnhusviken.

Både växtbäddar och utjämningsmagasin bör vara tätade i botten för att förhindra potentiell spridning av markföroreningar.

Energiförsörjning

Uppvärmning avses även fortsättningsvis ske dels med fjärrvärme och dels med värmepumpsanläggning.

Avfallshantering

Avfallshantering löses som för den befintliga anläggningen i utrymmen i källarplan.

I och med de utökade kontors- och restaurangytorna bedöms avfallsmängden öka, men det bör inte påverka antalet avfallstransporter under förutsättning att avfallshanteringen samordnas mellan aktörerna i fastigheten.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten har möjlighet att angöra dels vid Fleminggatan och Scheelegatan, och dels via garagedfarten i väster och norr.

Hållbarhetsmål

Fastighetsägarna har som ambition att genomföra projektet med stor hänsyn till hållbarhet ur både miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Förvandlingen av gården till en mer inbjudande och öppen yta bidrar till den sociala aspekten med ökad upplevd trygghet. Vidare har ägarna en hög ambitionsnivå att kostnadseffektivisera samt minimera energiförbrukningen. Materialval samt tekniska installationer ska präglas av ett klimatsmart tänkande och långsiktigt hållbara lösningar. Miljöklassificering av befintligt hus är pågående och ser ut att uppnå ”BREEAM - Very Good” och påbyggnad kommer att eftersträvas att behålla och eventuellt ytterligare förbättra till ”BREEAM – Excellent” om förutsättningarna tillåter.

Konsekvenser

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL(1987) 5 kap 18§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras.

Planförslaget överensstämmer med gällande översiktsplan. Planförslaget bedöms inte strida mot några andra kommunala eller nationella riktlinjer, lagar eller förordningar. Planförslaget ingår i riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, men berör i övrigt inte område av nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus. Den planerade verksamheten bedöms inte medföra väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa.

De miljöfrågor som har betydelse för projektet har studerats under planarbetet och redovisas i planbeskrivningen.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Större delen av dagvattenmängden från planområdet leds idag ut via dagvattenledning till Barnhusviken. Andelen dagvatten som leds till Barnhusviken kommer att öka enligt föreslagen dagvattenhantering. Genom att låta dagvattnet passera genom växtbäddar innan det leds till Barnhusviken kommer det att renas, och de beräkningar som gjorts visar genomgående lägre föroreningsmängder för den planerade situationen med rening än för dagsläget. På så sätt bedöms miljökvalitetsnormer för vattenförekomsten Mälaren-Ulvsundasjön inte påverkas negativt av planens genomförande.

Genom att volymen dagvatten som leds till kombinationsledning i Fleminggatan minskar, blir också risken för bräddning av avloppsvatten lägre, vilket är gynnsamt för vattenkvaliteten.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

En rapport, daterad 2016-04, har tagits fram av SLB-analys med syfte att utreda hur den nya bebyggelsen påverkar luftkvaliteten i området. Den bygger på en uppskattning av hur en 10 meter hög påbyggnad skulle påverka halten av luftföroreningar i närområdet. Påbyggnaden är högre än 10 meter men med hänsyn till att takfotshöjden varierar kraftigt och fasaderna till allra största delen är tillbakadragna från de trafikerade gatorna har antagandet bedömts vara relevant.

Slutsatsen är att halterna av luftföroreningar i de gaturum som bildas mellan Brädstapeln och motsatt bebyggelse på Fleming-

gatan och Scheelegatan inte bedöms vara känsliga för höjdförändringar av Brädstapeln på grund av de korta delsträckor som berörs av höjningen. De kompletterande beräkningarna med gaturumsmodellen visar att den planerade bebyggelsen i värsta fall endast medför marginellt ökade halter av luftföroreningar längs Fleminggatan och Scheelegatan och att dessa halter beräknas ligga under miljökvalitetsnormen år 2020 för både PM10 och NO₂.

Stadsbild och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förslaget bedöms svara på strategierna i Arkitektur Stockholm genom att tillföra ett nutida innovativt och kvalitativt tillägg till Stockholms stadsbild. Planförslaget ger möjlighet till att skapa en unik och varierad arkitektur med hög kvalitet utifrån en analys av anläggningens läge i gränsen mellan stenstaden och vattenrummet och med inspiration i Stockholms taklandskap. Förslaget medverkar till att göra stadsrummen mer attraktiva till nytta för allmänna intressen, både genom att öppna upp bottenvåningar, genom att tillgängliggöra gårdsmiljöerna och genom att föra ner liv och ljus från takvåningarna till gatan. Påbyggnaden är utformad utifrån medvetna arkitektoniska val och med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värde. Den skapar nya arkitektoniska kvaliteter och berikar stadsbilden både lokalt och på håll.

I konsekvensbeskrivningen för kulturmiljö och stadsbild (Tyréns 2016-09-16, reviderad 2017-10-11) finns en beskrivning av de kulturhistoriska konsekvenserna av bebyggelseförslaget och en analys av dess påverkan på riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården. Konsekvenserna är beskrivna på tre nivåer, beroende på varifrån förslaget betraktas: staden, närområdet och kvarteret. Nedan följer en sammanfattning av analysen.

Staden

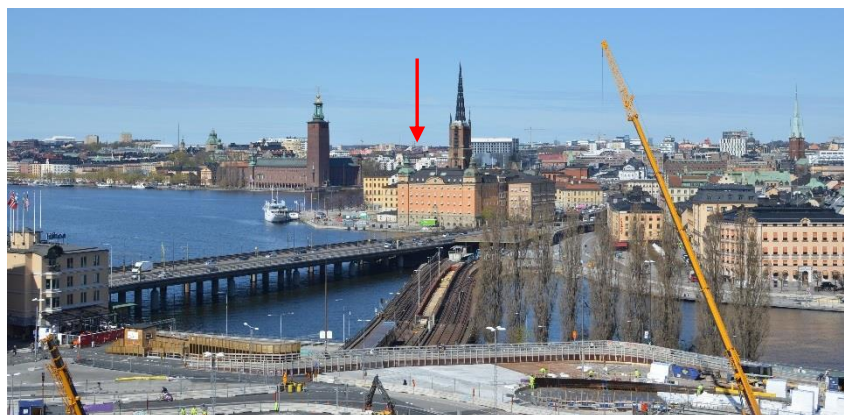
Planförslagets konsekvenser på stadsbilden är analyserad utifrån hur förslaget avtecknar sig i ett antal olika vyer från olika punkter i staden. Dessa visar att påbyggnaden blir synlig söderifrån, framför allt från högt belägna platser och från kajerna på Riddarholmen, men i mer begränsad omfattning från gatunivå i omgivande stadsdelar.

Från vypunkterna på Södermalm blir påbyggnaden synlig i olika grad. Från att framträda närmast i sin helhet och i sin fulla längd från Cornelisparken och Katarinahissen är endast tillägget över muttrarna synligt från Monteliusvägen.

Påbyggnaden kommer att från vissa vypunkter avteckna sig mot himlen och höja stadens siluett. I några fall kortas perspektiven av – man kan inte se lika långt i den påverkade delen av vyn. Främst är det sentida bebyggelse i Solna som inte längre kommer att synas. Från två av vypunkterna döljs S:t Eriks torn i olika grad. Från östra delen av Monteliusvägen skymms delar av Bonnierhuset, men fortfarande ändå kommer vara möjligt att identifiera.

Från Skinnarviksberget får byggnaden den avsedda effekten att integreras med och aktivt bidra till det befintliga taklandskapet.

Från Katarinahissen blir påbyggnaden framträdande i vyn. Härifrån ramas den in av två av stadens viktigaste landmärken, Stadshusets och Riddarholmskyrkans torn.

Vy från Katarinahissen

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Påbyggnaden innebär en viss skalförskjutning i relation till omgivande delar av Kungsholmen. Befintliga funkishus i högt läge på Kungsklippan kommer dock fortsättningsvis att vara dominerande när stadsdelen betraktas från Södermalm. Från Södermalms utsiktspunkter kan det framstå som att city utökas västerut, till östra Kungsholmen.

På längre avstånd kan frågor väckas kring vad Brädstapeln är för slags byggnad. Den kraftfulla, modellerade formen drar uppmärksamheten till sig trots att de ljusa glasfasaderna gör den mindre iögonenfallande än exempelvis Waterfront Building. Påbyggnaden framstår som en för staden betydelsefull byggnad. Från ett par vyer tolkas påbyggnaden som just en självständig påbyggnad som inte är integrerad med befintlig bebyggelse. Greppet med tydliga släpp från befintliga byggnader är välgörande på nära håll men medför även på avstånd att byggnaden svävar över omgivningen. Hur denna effekt påverkar kulturhistoriska

aspekter på staden är svårbedömt. Det är ett ovanligt fenomen i befintliga vyer över stadens centrala delar men förekommer.

Förslaget sett från Kungsbron

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Närområdet

Det vidsträckta stadsrummet Karlberg – Kungsbron bedöms inte påverkas negativt av planförslaget i någon större utsträckning. Detta avsnitt av innerstaden bedöms inte tillhöra de mest känsliga för ny tongivande bebyggelse. Trygg-Hansahusets roll som blickfång och landmärke stärks vilket ger en ökad orienterbarhet. Fronten mot vattenrummet påverkas i liten omfattning eftersom bebyggelsen inte blir tätare men lokalt högre.

Siluetstudie över Kungsholmen från Barnhusviken mellan Stadshuset och S:t Eriksbron. Brädstapeln markerat med röd linje.

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Barnhusbrons södra brofäste påverkas negativt av en obalans i skalan mellan de två angränsande byggnaderna.

Föreslagen påbyggnad sedd från Barnhusbron

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

I den täta bebyggelsen på Kungsholmen är tillägget inte så framträdande. Påbyggnaden innebär dock en förskjutning i skala som påverkar relationen till intilliggande områden norr om Fleminggatan. Denna del av Kungsholmen knyts närmare till city och Brädstapeln får en ökad betydelse i närområdet. Genom den särpräglade formen blir påbyggnadens funktion och innehåll svårtolkade.

Volymstudie från S:t Eriksområdet, från korsningen Ivan Oljelunds gränd/Grubbensringen

Fotomontage: Manuelle Gautrand Architecture/Equator

Volymstudie från S:t Eriksområdet, från korsningen Maria Sandels gränd/Grubbensringen

Fotomontage: Manuelle Gautrand Architecture/Equator

Föreslagen påbyggnad sedd från Fleminggatan österut

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Påverkan på stenstaden blir begränsad och främst märkbar längs Fleminggatan. Strandpromenaden norr om Brädstapeln påverkas inte förutom av utökad skuggning.

Perspektiv från korsningen Scheelegatan/Fleminggatan

Illustration: Manuelle Gautrand Architecture

Kvarteret

När det gäller de kulturhistoriska konsekvenserna för kvarteret bedöms påverkan vara relativt stor, främst genom volymtillägget.

En påbyggnad enligt förslaget skulle medföra en risk att byggnadernas funktion - rationellt kontorshus - skulle bli mer svårläst då påbyggnadens skulpturala karaktär där våningsplanen inte är tydligt avläsbara kan påminna om en publik märkesbyggnad som konserthus eller utställningsbyggnad.

När det gäller de arkitektoniska aspekterna har påbyggnaden ett aktivt förhållningssätt till de befintliga strukturerna, genom att följa de existerande konturerna, att landa lätt på byggnaden och att stegra volymen mot norr.

Påbyggnadens arkitektur är konsekvent, i vilket man ser tydliga beröringspunkter med ursprungsarkitekturen. Mötet med befintlig byggnads takfot har ägnats särskilt arbete för att så tydligt som möjligt hantera övergången mellan befintligt och nytt.

Påbyggnadens volym påverkar upplevelsen av ursprungsbyggnaden. Över Skeppet bedöms påbyggnadens skala inte konkurrera med den sju våningar höga ursprungsbyggnaden – det är tydligt att påbyggnaden utgör ett begränsat tillägg, i en skala som tillämpats på flera håll i centrala Stockholm under senare år. Inte heller utformningsmässigt bedöms Skeppets konsekventa, tunga arkitektur med utskurna hål i mur på allvar utmanas av tillägget. Under mörka timmar då byggnaden är upplyst blir påbyggnaden dock framträdande. Genom att den befintliga översta våningen har ett betydligt större inslag av glas, och genom det nya glasracket längs takfoten, förmedlas övergången till påbyggnaden stegvis men ändå tydligt.

Ifråga om Muttrarna är den i dessa sammanhang eftersträlvade volymmässiga underordningen av tillägget i förhållande till ursprunget jämförbar med Skeppets. Påbyggnaden är skalmässigt tydligt underordnad ursprungsbyggnaden. Nya volymer utmanar inte genom sin skala de befintliga muttrarnas uttryck och anspråk.

Muttrarna saknar den välgörande övergången med en avvikande utformning av det översta befintliga planet som finns i Skeppet. I gengäld ger de tydliga triangulära släppen mellan muttrarna och påbyggnaden markanta övergångar och ordentlig avståndsmässig åtskillnad mellan befintlig och ny arkitektur.

I påbyggnadens starka, renodlade arkitektoniska form och uttryck finns en konkurrenssituation gentemot befintlig arkitektur. Mutturarnas signum - den eleganta, självsäkra och stränga uppsynen - bedöms inte förloras eller förtas genom påbyggnaden. Däremot blir de inte längre det självklara blickfånget och den starkaste arkitektoniska gestalten i området.

Den intressanta relationen mellan den lilla Paviljongen och kontorsbyggnaderna ändras genom tillägget. Det kommer dock ännu vara möjligt att avläsa den ursprungliga arkitektoniska intentionen.

Perspektiv från Fleminggatan

Illustration Manuelle Gautrand Architecture

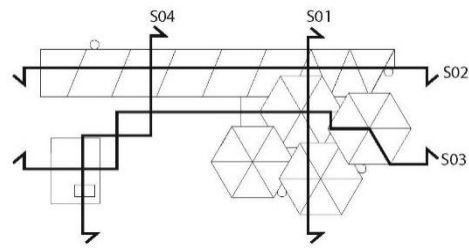
De ursprungliga funktionerna på de översta våningarna: direktionstvåning med utvändigt pelargång; styrelserum; representationsytor; teknikvåning samt takträdgårdar kommer enligt förslaget inte att bevaras vilket bedöms ha en måttlig till stor påverkan på det kulturhistoriska värdet.

Påbyggnaden kräver kompletterande konstruktionsåtgärder inom befintliga byggnadskroppar. Skeppet och Muttrarna ges ökad stabilitet genom lokal förstärkning i kärnan och på vissa platser görs förstärkning även invid yttervägg.

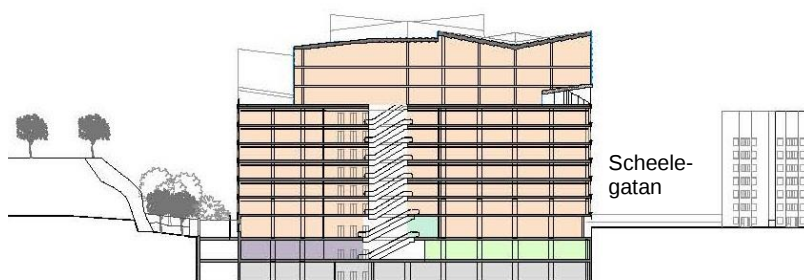
Fläkttrummen på taken flyttas ner i källarvåningarna, och kommer då troligen ta garageutrymmen i anspråk. En följd av detta är att schakt kommer att tillkomma genom byggnaderna.

Genom att byggnaden har utvecklats från att ha samma verksamhet i alla plan till att kunna rymma många olika hyresgäster kommer fler hissar att behövas, och rulltrapporna mellan våningsplanen i Muttrarna kommer troligen att tas bort.

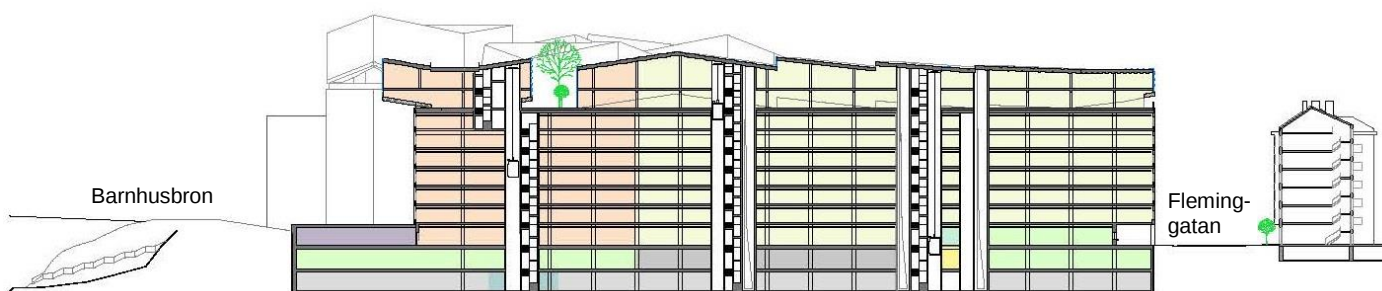
De tekniska och konstruktiva aspekterna bedöms ha måttlig till liten påverkan på kulturmiljön.

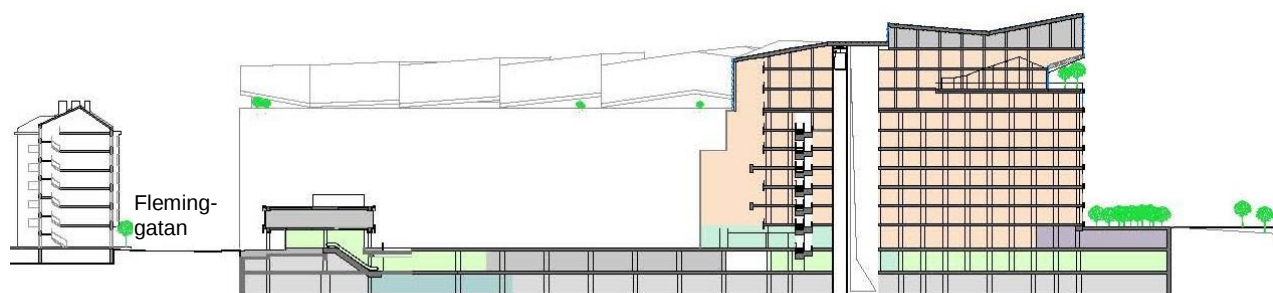
Nedan visas sektioner genom byggnaderna enligt illustrationen till höger (sektioner av Manuelle Gautrand Architecture).

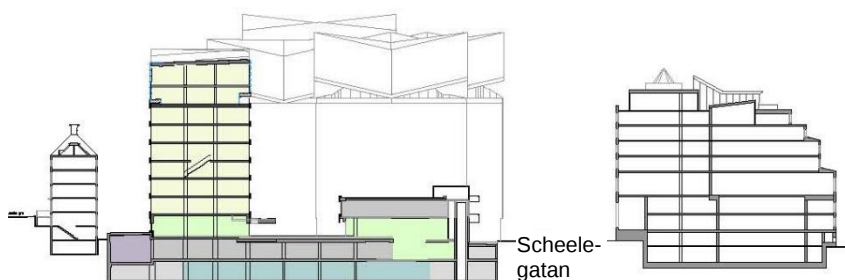
Sektion 01 genom Muttrarna och Scheelegatan

Sektion 02 genom Skeppet och Fleminggatan

Sektion 03 genom Fleminggatan och Muttrarna

Sektion 04 genom Skeppet, Grindstugan och Scheelegatan

Utemiljöer

Förslaget bygger på en strikt princip om att inte utöka bebyggelsens fotavtryck. Det ger möjlighet att bevara och utveckla gården som en viktig mötes- och rekreationsplats.

Den föreslagna ändringen av Gården är till stor del en återgång till den ursprungliga gestaltningen av Holger Blom. Genom att den befintliga trappan från Scheelegatan breddas blir parkanläggningen mer öppen för allmänheten, vilket var en uttalad ambition redan på 1960- och 70-talet. Genom att befintlig mur bevaras bibehålls till viss del fortfarande känslan av en så kallad "Corporate park", dvs parken som en del av företagets anläggning. Just under 1970-talet var denna tanke, med tydliga förebilder från USA, högaktuell när man byggde huvudkontor i Sverige. Murens exkluderande verkan kan ha varit högst medveten från Trygg-Hansas sida.

Att hus- och landskapsarkitektur fortsätter att samverka, i likhet med hur Tengboms och Holger Blom planerade den ursprungliga anläggningen, är betydelsefullt från kulturhistoriskt perspektiv. Som helhet bedöms de föreslagna ändringarna av Gården därmed som varsamma.

En förändring som medges av detaljplanen är att norra gården byggs över i ett plan. De känslighets- och tålighetsanalyser som gjorts visar att denna del av fastigheten är relativt okänslig för ändringar.

Störningar och risker

Buller

En utredning om planförslagets bullerpåverkan på befintliga bostäder har tagits fram av ÅF 2016, reviderad oktober 2017.

Utredningen beaktar bullerpåverkan på intilliggande bostäder som följd av både bygglovets för handel i källarvåningarna och det aktuella planarbetet för påbyggnad med kontor.

Ljudnivån i nuläget, före utbyggt handelsplan, har beräknats till 54 dBA ekvivalent ljudnivå vid värst utsatta bostadsfasad i fastigheten Brädstapeln 14, bostadshuset med adress Carl-Gustaf Lindstedts gata 4-10.

Efter utbyggt handelsplan beräknas ljudnivån till 56 dBA. Efter påbyggnad av kontor beräknas ljudnivån till 57 dBA, med handelsplanets trafikökning inräknad.

I utredningen föreslås att följande åtgärder görs:

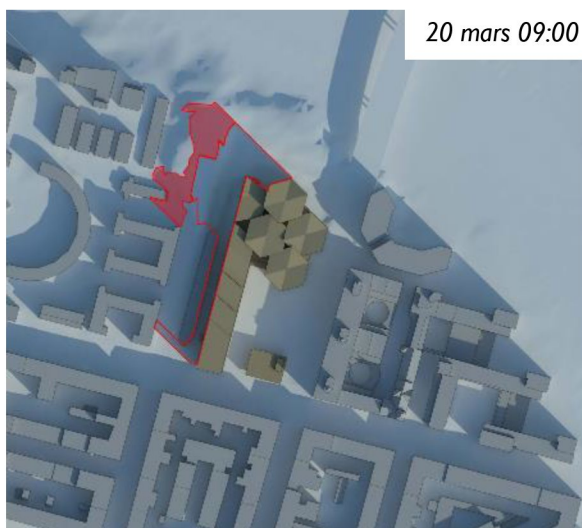
- Att det i underkant på tak över garagedfarten monteras industriabsorbenter av mineralull med tjockleken 100 mm på minst 80 % av takytan.
- Att det monteras absorbent på garagedfartens vägg/mur mot bostäder.

Åtgärdsförslagen ger tillsammans en oförändrad ljudnivå jämfört med situationen före utbyggnaden så att det vid värst utsatta bostadsfasad blir 54 dBA ekvivalent ljudnivå från garagedfarten.

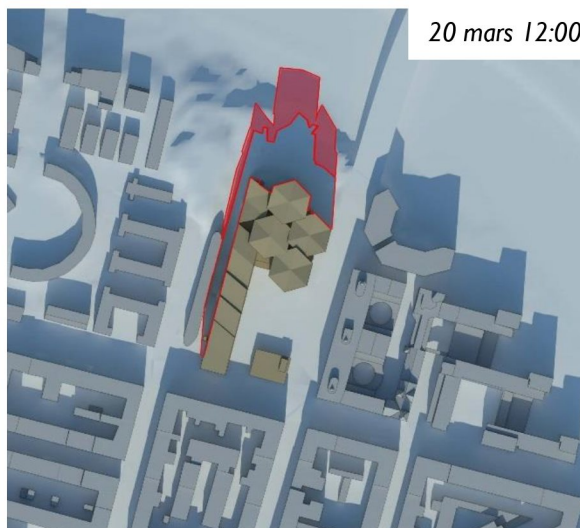
De ovan nämnda bulleråtgärderna är ett krav för ombyggnaden till handel enligt bygglovet, men om ombyggnaden av någon anledning inte skulle bli av innan detaljplaneförslaget genomförs så bör åtgärderna genomföras i samband med påbyggnaden.

Ljushöghållanden och lokalklimat

Solstudier som tagits fram för planförslaget visar att påbyggnaden kommer att ha en viss påverkan på solinfallet på befintliga bostadshus väster och öster om planområdet. Se nedan i bilderna skugga av befintlig byggnad i blått med röd kontur och skuggan av påbyggnaden i rött.

20 mars 09:00

20 mars 12:00

